VARII
TRACTATUS
DE
SACRAMENTIS

Pièce	1.	Daunou	560		
	2	=	600	Pellechet	4622
	3	–	981		
	4	–	1189		
	5	–	764	–	964
	6	–	1187	–	4744
	7	–	1044	–	696
	8	–	752	–	4383

7 pièces
8

Libellus de modo peni/
tendi et confitendi.

Quidam fructuosus libellus de modo confitendi z penitendi Feliciter incipit.

pñiaȝ agas velocit o ꝓ qm̄ misericors

P Eniteas cito pctõꝛ cum sit miserator

scȝ xp̄s

Judex:

Presens libellus tractans de penitentia/siue de modo peni/tendi tanq̄ de subiecto: diuidit in duas partes principales. In quaꝝ prima determinat auctoꝛ de penitētia prout respicit penitentē. In secūda parte deťminat auctoꝛ de penitētia put respicit cōfessorē. scda ibi. Cōfessoꝛ dulcis. Prima adhuc diuidit in tres partes. nā primo auctoꝛ ponit quedā documēta generalia. Scdo specialiter declarat de cōtritione. Et tercio de cōfessione: et etiā interponit aliqua de satisfactione. secūda ibi. Omnia peccata. tercia ibi. Vera sit integra. Dicit primo sic. o pctoꝛ facias cito penitētiam. et sequit causa: q2 iuder scȝ christus est misericoꝛs

Circa textū dubitatur.

Primo quid sit penitentia.
Secundo vnde dicit penitētia.
Tercio quotuplex est penitētia.
Quarto quid proficit penitētia.
Quīto quare penitētia debet fieri cito
Sexto quō appareat q̄ de9 est misericoꝛs.

Ad primū respōdetur q̄ penitētia scdȝ ābꝛosiū sic diffinitur. Penitētia est preterita mala deplāgere et plangēda iterū nō cōmittere. Vel secundū gregoꝛium. Pñia est peccati cōmissi cum intima coꝛdis cōtritione/z lachꝛimaꝝ effusione emēdatio. Et trahitur hec diffinitio ex dictis beati augustini dicentis: q̄ pctm̄ nō dimittit nisi plena cōtritio cū satisfactione operū ꝯsequatur. Vel scdȝ gregoriū. Penitētia est ante acta pctā deflere/et iterū flenda nō cōmittere. Ex quib9 diffinitionibȝ primo seq̄tur q̄ penitētia est solū pro pctis. Secūdo sequitur q̄ pñia est solum pro pctis cōmissis et nō ꝯmittēdis. Tercio sequitur q̄ ad penitentiā sequitur doloꝛ de peccatis. Quarto sequitur q̄ ad veram penitentiam requiritur intentio amplius non peccandi.

Ad secundū dubiū dicit̄ q̄ hoc nomē penitētia dr̄ quasi pene tenētia: q̄r sine pena ⁊ dolore nūq̄ fit perfecta penitentia.

Ad terciū dr̄ q̄ pn̄ia multipliciť diuiditur. Primo in interiorē tm̄ que est de iure naturali: et in exteriorē q̄ est ad arbitriū hoīs. Scd̄o diuidit̄ pn̄ia in solēnē/publicā/et priuatā. Solēnis pn̄ia est q̄ imponit̄ ab ep̄o vl̄ vicario suo/⁊ q̄ fit cū solēnitatib' eccl'e. Puplica ē q̄ fit in facie eccl'e sȝ nō cū solēnitatib' eccl'e vt pegrinatōes scd̄ȝ aliquē mod̄ specialē. s. cū nudis pedib' vl̄ discoopto capite. Priuata pn̄ia ē que secrete fit vel fieri pōt: vt legē orōnes dare elemosinas/ieiunare/corp' castigare/⁊ sic de aliis. Tercio distinguit̄ in liberā ⁊ coactā. Libera est quā quis libere facit/et illa est ꝓprie sacramētū. Coacta ē ad quā quis cogit̄/sicut fit in iudicio scl'ari ꝑ forefactis. et illa nō ē ꝓprie sacramētū. Quarto distinguit̄ pn̄ia in actualē ⁊ habitualē. Actualis est qua hō̄ actualiter satisfacit pro pctīs cōmissis et ad illā nō q̄libet hō̄ tenetur sed solus pctōr. Habitualis est quedā detestatio vel displicētia de pctō ꝯmisso scȝ si sit cōmissū/vel qd̄ possit ꝯmitti si nō sit cōmissū. et ad illā q̄libet homo tenetur siue sit in pctō siue nō

Ad quartū respōdetur scd̄m sanctū thomā: q̄ per penitentiā absoluitur pctōr a peccato: restituit̄ eccl'e: recōciliatur xp̄o: bonis sp̄ualibus ditatur: de filio dyaboli fili' dei efficitur/ et paradis' aperitur ei. Item penitentia angl'os letificat: impios iustificat: amissa bona reuocat: et ad eternā vitā inuitat.

Ad quintū rn̄detur q̄ pn̄ia multis de causis debet fieri cito: Prima est q̄r diu expectauim'. Scd̄a est q̄r ad magna vocamur: .i. ad eternā gloriā. Tercia ne ab eťnis nuptiis excludamur. ptȝ exēplariter in euāgelio de quinqȝ fatuis virginib'. Quarta ne ab hostibus impediamur. Quinta propter penas cōpellentes. Sexta ne blande decipiamur/vt aues per aucupē/ et pisces per piscatorē. Septima ne morte preueniamur. Octaua ne consuetudine teneamur. Consuetudo enī est altera natura

Ad sextū rn̄det̄ q̄ in multis apparet dei misericordia q̄r scd̄m thomā. Deus pctōres patiēter expectat: benigne recipit: vlcisci dissimulat: a periculis liberat. gratiā donat: datam multiplicat: multiplicatā cōseruat: ꝯseruatā in celo nūciat: offensā dimittit:

peccati post remissionē nō meminit/errantes a se reducit/ eūtes ad se cōducit/cadētes erigit/stātes tenere nō desinit/et finaliter perseuerātes in gloriā inducit.

.i.sequētia.s.spes.&c. .i.obseruāda a te pctōre

Et sunt hec quinqz tenenda tibi:

remissionis pctōrum contritio cordis confessio peccati

Spes venie: cor contritum: confessio culpe:

.i.satisfactio venalis .i vitatio peccati

Pena satisfaciens: et fuga nequitie.

Consequēter in ista parte auctor magis specialiter determinat doctrinā pdictā: et hoc per doctrinas speciales Et diuiditur ista ps Nam prīo oñdit q̄ sūt necessaria facienti verā pñiaz. Scdo oñdit que sūt sibi vtilia. ibi. Spne voluptates. Prima adhuc diuiditur Nam prīo oñdit q̄ debet penitēs necessario tenere respectu sui. Secūdo respectu primi.ibi. vt dimittaris. Dicit primo sic q̄ hec quinqz sūt tibi tenenda in perfecta pñia.s. spes venie: contritio cordis: confessio oris/ac peccatorum cōfessio: et fuga pctōrum.

Circa textū dubitatur.
- Primo quid sit spes.
- Secundo quotuplex sit spes.
- Tercio quid sit contritio.
- Quarto quid sit confessio.
- Quinto quotuplex est confessio.
- Sexto q̄d sit satisfactio.et q̄ sint ptes eius.

Ad primū dubiū rñdetur q̄ spes sic describitur. Spes est certa expectatio future beatitudinis ex dei gratia et meritis propriis pueniēs. vel sic. Spes est audacia mētis de largitate dei ↄcepta habēdi vitā eternā per bona merita. Ex quib9 diffinitōnib9 prīo seqtur q̄ nō est spes de preterito/nec proprie de pñti vt psens est sed solū de futuro. Secūdo sequitur q̄ non est proprie spes de malo/sed tantū de bono: Tercio sequitur q̄ non de quolibet bono est proprie spes/sed solū de futura beatitudine.

Ad secūdū dubiū rñdetur q̄ duplex est spes.s. spes suffragii q̄ fit respectu beatorum.et spes pñie vel pprie auctoritatis que fit respectu dei. Unde saluati nō hñt spem/nec etiā dānati: sz solū hoīes in ecclesia militāte pprie hñt spē/r etiā aīe in purgatorio

erũtes. Unde illa spes que fit respectu dei est triplex. s. spes venie per pctõꝝ remissionẽ: de qua itelligit lrã. spes grẽ per diuine grẽ susceptionẽ et spes glorie per cõsecutionẽ eternoꝝ gaudiorũ.

Ad terciũ rñdetur ꝙ ↄtritio sic describit. Cõtritio est dolor voluntarie assũptus pro pctĩs cũ ꝓposito ↄfitendi et satisfaciẽdi. et differũt cõtritio et atritio. nã attritio ẽ quedã displicẽtia de pctõ cõmisso/ sed nõ est perfecta. Sed ↄtritio est perfecta displicẽtia Unde nõ qlibet dolor est ↄtritio put cõtritio hic capit/ imo nec qlibet dolor ꝑ pctĩs est ↄtritio. Uñ duplex est dolor pro pctĩs. qdã est naturalis/ et ille nõ est meritori⁹: qꝛ non ꝓcedit ex dictamine recte rõnis. alius est volũtari⁹ ꝛ actualis qui ꝓcedit ex volũtate libere assumẽte dolorẽ cũ ꝓposito ↄfitendi et satisfaciẽdi.

Ad quartũ rñdetur ꝙ ↄfessio sic describit scđꝫ aug. Cõfessio est sermo per quẽ morb⁹ latens spe venie aperitur. Jtẽ sic scđm gregoriũ. Confessio est pctõꝝ detectio. Uel sic scđꝫ aliquos. Cõfessio est apertissima corã sacerdote peccatorũ declaratio.

Ad quintũ rñdetur ꝙ duplex est cõfessio. Quedã est mẽtalis q̃ fit soli deo. et illa est de iure naturali. Alia est vocalis que fit hoĩ ex ore. et illa est de iure positiuo siue ordinato

Ad sextũ et vltimũ respõdet ꝙ satisfactio siue satisfacẽ scđꝫ aug sic describit. Satisfactio siue satisfacere est cãs pctõꝝ exti guere vel extirpare/ ꝛ eoꝝ suggestionib⁹. i. malis instigationib⁹ aditũ. i. accessũ nõ indulgere/ sic ꝙ hõ hẽat firmũ ꝓpositũ pctã cõfessa nũꝙ̃ ↄmittere neqꝫ aliqua alia. Et sũt ꝑtes satisfactionis duplices: qꝛ quedã sũt pricipales/ et sũt tres. s. orõ/ ieiuniũ ꝛ elemosina. et quedã sũt secũdarie ꝛ min⁹ pricipales/ vt sũt peregrinationes/ vigilie/ castigationes/ discipline/ et hmõi. Et ille ꝑtes secũdarie reducũtur ad pricipales. nã oĩa carnẽ affligẽtia reducuntur ad ieiuniũ: omnia vero spũalia ad orõnẽ/ et opera mĩe ad elemosinã. Finaliter sciẽdum ꝙ duplex est fuga scꝫ fuga fugiendi/ et fuga fugandi: et scđm hoc dicitur ꝙ fuga dicit a fugo fugas: vel a fugio fugis/ et vtrãqꝫ fugã hẽbit penitẽs: habebit enĩ fugã fugãdi pctã/ et hoc per ↄfessionẽ: Secũdo hẽbit fugaꝫ fugiẽdi respectu pctĩ cõmittẽdi/ vl' illius qđ possit cõmitti. i. hrẽ firmũ ꝓpositũ ãplius nõ faciẽdi hoc pctm̃/ nec aliqđ simile.

vt pctā tua dimittāť tibi malefactorib' tuis tibi facta indulge
Vt dimittaris alijs peccata remitte
hoībus emēdabis hoīes ipm offēdisse cōfiteris
Hisqz satisfacies quos te lesisse fateris.

In ista pticula oñdit auctor q̄ sūt necessaria penitēti respcū primi. et ponit duas doctrinas dicēs: ꝙ tu pctōr qui facis vel facere vis pñiaz/debes remittere alijs qui tibi malefecerūt. Scđa doctrina est ꝙ satisfacies illis quibus tu malefecisti.

Circa lrām dubitatur.
Primo quid sit peccatum.
Secūdo q̄ sit drā inter pctm̄ et delictū.
Tercio a quo et vbi incepit peccatū.
Quarto qualiter homo cecidit in pctm̄.
Quinto vtrū dānati in inferno pn̄t peccare.
Sexto quare debemus remittere malefactoribus nostris peccatum.

Ad primū dubiū respondet ꝙ pctm̄ scđm aug. sic describitur. Peccatū est volūtas retinēdi vel cōsequēdi quod iusticia vetat Vel scđz eundē. Peccatū est spreto naturali bono et īmutabili rebus mutabilib' adherere. Vel secundū eundē. Peccatū est oē dictum vel factū vel cōcupitū contra legem dei. Item secundū ambrosiū. Peccatū est preuaricatio legis diuine ⁊ inobedientia preceptoꝝ dei. Ex istis diffinitionib' sequitur. Primo ꝙ peccatū principaliter est in volūtate mala/vel ex ea procedit. ⁊ est voluntariū. Vnde dicit seneca: ꝙ omne peccatū est actio voluntaria. Secundo sequiť ꝙ peccatū est contra iusticiā ex eo ꝙ penitētia procedit ex dictamine iusticie. Tercio sequitur ꝙ iuste peccator pro pctis mereretur penas: qꝛ nullus est ꝓprie et iuste puniendus nisi pro actione mala: nec etiā premiādus nisi pro actione bona. Quarto sequitur ꝙ omne peccatū fit contra legē vel p̄cepta dei Quinto sequitur ꝙ in omni peccato et precipue mortali est dimissio dei/et adhesio rerū mutabiliū.

Ad secundū rn̄detur ꝙ peccatū duobus modis cōmittitur. s. faciēdo malū et dimittēdo bonū. et primū ꝓprie diciť pctm̄. scđz vero delictū quasi derelictū. Alia differētia est: quia delictū est ignorāter cōmissū. sed peccatū est scienter cōmissum. Illa tamē

differētia nō obstāte vnū sepe ponitur pro reliquo.

Ad terciū rn̄detur scd̄z magistrū sētēciarū libro.ii. q̄ pctm̄ origi nē et cāz sui traxit ex bono q2 an̄ primū pctm̄ nō erat aliqd̄ malū et hoc probat sic. q2 cū pctm̄ originē et causā habuit hoc fuit ex bo no aut ex malo. nō ex malo/ q2 an̄ pctm̄ nō erat aliqd̄ malū vnd̄ oriretur: ergo ortū ē ex bono. s. ab āgelo. q2 āgelus. s. lucifer an̄ pctm̄ nō erat nisi bona creatura vel creatura dei. Ex quo etiā p3 vbi incepit/ q2 incepit in celo vbi sūmus angelus et primus. s. lucifer fuit qui primū pctm̄ cōmisit cū extollēdo se dixit. ponā sedem meā in aquilone et similis ero altissimo.

Ad quartū rn̄detur q̄ hō cecidit i pctm̄ dyabolo suggerēte/ car ne delectāte/ et aīa cōsētiēte. Vn̄ anima cōsētiēs cōmittēdo inobe dientiam totam naturā humanam corrupit: Vt habetur gene sis tercio capitulo.

Ad quintū rn̄detur q̄ dānati nō pn̄t peccare/ q2 nō pn̄t aliqd̄ me reri/ q2 nullus meretur nisi in hac vita Nec etiam saluati peccare possent. Et si dicatur q̄ āgeli prius peccauerūt et ceciderūt vt p3 de lucifero. ergo videtur q̄ adhuc poterūt peccare et sil'r sancti. Ad istd̄ respōdetur negādo cōsequētiā q2 āgeli iā sūt ita cōfirma ti in charitate christi q̄ nō possūt velle malū vel volūtatē in ma lū vertere. et sic pariformiter dicēdū ē de sāctis

Ad sextū rn̄detur q̄ nos debemus aliis remittere mala nobis illa ta vt deus remittat nobis peccata. et hoc petimus in orōne dn̄ica li qn̄ dicimus Dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimitti mus. etc. nā si nō dimittimus debitoribus nris/ tūc petimus iudiciū no strū/ q2 tūc petimus q̄ deus n̄ dimittat nobis debita nostra. et ergo errāt qui volūt orōnē dn̄icalem corrigere et meliorare/ dicētes di mitte nobis debita nostra melius q̄ nos dimittimus debitoribus nostris.

.i. cōtēne delicias carnis illicitos .i. visiones vanas
Sperne voluptates: ludos: spectacula mūdi
derelinque malū sociū strepitum
Desere consortem prauum: populiq3 tumultum
occultas orōnes factū misericordie diligito
Secretasq3 preces et opus pietatis amato

In ista parte auctor ostēdit q̄ sūt vtilia ꝯfitēti ac penitēti/ et p̄rio q̄ sūt fugiēda ab eo. scd̄o q̄ sūt acceptāda/ ibi Secretasqȝ p̄ces. ⁊ dicit: tu penitēs debes sp̄nere voluptates ludos et publica spectacula mūdi ⁊ malū sociū ⁊ tumultū ppl'i tūc ibi secretasqȝ p̄ces dicit ꝙ tu penitēs debes amare secretas p̄ces ⁊ opa pietatis

Circa textū dubitatur
- Primo quare voluptas sit sperneda
- Scd̄o quare ludi sūt spernēdi/ ⁊ vtrūqȝ impediant penitētiā
- Tercio que sunt seruanda circa ludos
- Quarto quare spectacula mūdi sūt sp̄nēda:
- Quīto q̄re penitēs debet fugere malū sociuȝ
- Sexto quid nocet penitēti tumultus populi

Ad primū dubiū dicit̄ ꝙ voluptas ml'tis modis est spernenda a quolibet hoīe ⁊ precipue penitēti Primo q̄ nocet naturalibus q̄ dicit Boetius scd̄o de ꝯsolatione phīe. paucis enī ac minimis natura cōtēta ē Et ideo cōīt̄ dicit̄ ꝙ gula plures hoīes interficit q̄ȝ gladius propt̄ hoc q̄ sequi videm⁹ ex gula et voluptatib⁹ graues ⁊ mirabiles infirmitates. Scd̄o nocet voluptas q̄ȝtū ad deū q̄ cū sit pctm̄ mortale ē ꝯtra p̄ceptū. Tercio nocet quātū ad aīaȝ q̄ grauia pctā inde sequi solēt/ vt accidia luxuria ⁊ huiusmodi Quarto nocet p̄ximo/ q̄ pauperē priuat nutrimētis. p̄nt enī illa sup̄flua dari pauperib⁹ ad eorū nutrimētū.

Ad scd̄ȝ rn̄det̄ ꝙ duplex ē ludus. scȝ diuin⁹ vt ludus organorū et cātus ecclesie quib⁹ diuinū officiū peragit̄. Alius est ludus nō diuinus sȝ magis secularis/ et ille est duplex. q̄ quidā ē lucrans pecuniarū vel rerū/ vt ludus taxillorū/ alearū/ et globorū. et iste ludus lucrās est duplex/ q̄ q̄dā ꝯmittitur fortune vt lud⁹ taxillorū/ ⁊ quidam est qui regitur per intellectū humanū/ vt est ludus scakorū. Alius est ludus nō lucrās. et iste est etiam duplex/ quia quidam fit propter deductionē tēporis vt in instrumētis musicalibus. quidaȝ fit propter vanā gloriā/ vt ludus theatralis/ ludus lancearum/ et isti ludi theatrales sunt prohibiti Similiter ludi lucratiui pecuniarum vel rerum/ ac etiam illi ludi qui committunt̄ fortune Admittūt̄ tamē secundū leges aliqui ludi lucratiui si fiāt pro comestibilibus dūmō fiāt ad modicā summā/ ⁊ nō du

catur in ꝯsuetudinē. Utrū ludi theatrales sūt prohibiti/vt sūt lucrationes publice/torneamēta/hastiludia vl' huiusmodi. Primo q2 fiūt male ꝛ indebite scȝ cū pctīs. Scd̄o q2 fiūt malo fine.s.ꝓpter vanā gloriā ꝛ laudē mūdi. Tercio q2 ml'ta mala īde sequūtur scȝ omicidia/ire/inuidie/superbie ꝛ hmōi Ex quo sequitur ꝙ ludi sūt spernēdi a penitēte/etiā ꝙ ludi īpediūt pn̄iaȝ: q2 auertūt hoīes a ꝯtritione cordis que est maxime necessaria penitēti ergo ludi moderati q̄ nō variarēt mētē penitētis sȝ fierēt solum ad refocillationē vel recreationē spirituū vitaliū possūt fieri.

Ad terciū r̄ndet̄ ꝙ tria sūt seruāda in ludo Primū est ꝙ nō fiat cū verbis turpibus vel nociuis/q2 si fieret circa vba vel facta mortalia tūc eēt pctm̄ mortale. Scd̄ȝ ē ꝙ in hmōi ludis nō fiat intima delectatio que ludētē a deo auertere p̄t seu a ꝓposito penitēdi. Terciū ꝙ lud9 ꝯgruat ꝑsone loco et tēpori/q2 si alias ēēt veniale pctm̄ ꝓpter circūstātias aggrauātes fieret mortale.

Ad quartū r̄ndetur ꝙ ideo spectacula mūdi sūt spnēda/q2 in se mala sūt vt dictū est in secūdo dubio.etiā inducūt circūstātes ad lapsum:scȝ ad lasciuiam vel crudelitatem/cui circūstātes videntur consentire

Ad quītū r̄ndetur ꝙ quilibet et specialiter penitēs debet dimittere malū sociū/et hoc ideo q2 malus soci9 ꝑ malas suggestiones inducit aliū ad peccādū frequēter.qd̄ non faceret si careret illo malo socio. Et per oppositū q̄libȝ debet habere bonū sociuȝ cui sua secreta reuelet/qui retrahat euȝ a viciis/vt vult boetius in libro de disciplina scolariū. Etiā docet hoc psalmista. Cū sancto sāctus eris:cū peruerso peruerteris.

Ad sextū r̄ndetur ꝙ tumultus et strepitus populi nocet penitenti q2 remouēt ipȝ a penitētia/q2 vt vult phūs in de sēsu ꝛ sēsato/mot9 maiores expellūt minores/ergo mot9 vl' strepit9 ppl'i exteriores excludūt mot9 interiores scȝ pn̄ie et deuotionis.

.i.cūcta delicta defleat purus dolor de peccatis
Omnia peccata plangat contritio vera
.i.inquirēs lōgitudines pctōrū ꝗb9 in ꝗb9 in ꝗb9 tpib9 cū ꝗb9 mēbris
Scrutans etates sensus loca tēpora membra
deflens .i.pctā pri9 fcā nō hn̄s ꝓpositū facere .i.q̄ dērent fleri
Deplorās acta nolens cōmittere flenda

deffleas pctā oblita pctis factis peccatis neglectis
plangas amissa cum cōmissis et omissis
.i. plangas .i. pximū tuū defraudasti
Offensaqꝫ dei ꝙ fratrem damnificasti

In ista pte specialiter determinat de ꝯtritione/ꝛ diuidit. naꝫ primo oñdit in generali qđ debem⁹ deplāgere in ꝯtritione Scđo quas circūstātias debem⁹ aduertere circa pctm̄ in ꝯtritione/ibi. Scrutās etates. Tercio oñdit in speciali de quib⁹ sit habēda ꝯtricio/ibi Deplorās acta/ Sꝫ legātur ptes sit'/Et dicit primo sic ꝙ hñs verā ꝯtritionē de peccatis siue vera ꝯtritio debet deplāgere omnia pctā sit' ꝛ inquirē etates/hoc est ꝙ diu hō stetit in peccatis/et sensus cū quibus peccauit/et loca in quib⁹ peccauit/ꝛ tpa in quibus tēporibus/et membra quibus pctā sūt peracta. etiā debet in ꝯtritione deplāgere omnia peccata perpetrata/ꝛ debet vel le amplius nō ꝯmittere ea/et debet deplāgere ea peccata q̄ sunt lapsa de memoria/et pctā ꝯmissionis et omissionis/et ꝙ sepe deum offendit per pctā/ et ꝙ damna proximo intulit.

Circa textū dubitatur

Primo quis possit facere ꝯtritionem
Scđo quare magis delet pctm̄ per cōtritioneꝫ ꝙ per alium actū anime
Tercio vtrū p quolibet pctō debeat esse ꝯtritio
Quarto quare ꝯtritio debeat deplāgere oīa sit'
Quinto quare illa que ponūt in littera hic scꝫ etates sensus. ꝛc. sunt perscrutāda
Sexto q̄ pctā dicūt amissa q̄ omissa ꝛ q̄ ꝯmissa

Ad primū respōdetur ꝙ in ꝯtritione sūt tria tenēda scđꝫ scm̄ Thomā scꝫ act⁹ doloris/forma grē eliciētis in actū/ꝛ effect⁹ meriti sufficiētis. ppter defectū primi ꝯtricio nō est in bonis/quia in eis nō est actus doloris. ppter defectū secūdi ꝯtritio nō est in dāpnatis: quia in eis non est forma gratie. propter defectum tercii cōtricio nō est in purgatorio/qꝛ aīe in purgatorio nō sūt in statu merēdi ex quo sequitur respōsio ad dubiū scꝫ ꝙ cōtricio sit soluꝫ in hominibus presētis vite.

Ad scđm rñdet ꝙ hec est rō/qꝛ in omni peccato est delectio vel cōplacētia trahēs hominē a deo/ꝛ quia cōtraria ꝯtrariis curātur

ergo actus delens pctm̄ debet facere penitentiā vel displicentiā peccatorū trahentē ad deū. et sic est in ꝯtritione: ergo magis per contritionē ꝙ per aliū actū anime deletur peccatū.

Ad terciū rñdetur ꝙ triplex est pctm̄ scꝫ originale/veniale et mortale. Pro pctō originali nō oportet fieri cōtritionē: qꝛ per cō/tritionē nō deletur/sꝫ per baptismū. Nec pro pctō veniali debet fieri nisi vna gñalis cōtritio si nō sit nimis dictū in ꝯsuetudinē vel nō habeat circūstantias aggrauātes. Scd pro pctō mortali debet fieri pfecta pñia et specialr̄ ꝯfessio quo ad oms ptes pñie.

Ad quartū respōdetur ꝙ hoc est verū: quia omnipotēs deꝰ nō dimittit vnū peccatū mortale absqꝫ alio. ⁊ de isto videbit postea Vnde metrista dicit. Larga dei pietas veniam non dimidiabit. Aut nichil/aut totum te lachrimante dabit.

Ad quintū rñdetur ꝙ ista scꝫ etates sexus. ⁊c. sūt perscrutāda quia aggrauāt peccata/vt dicetur ibi. Aggrauat ordo locus.

Ad sextū rñdetur ꝙ duplex distiguitꝛ pctm̄ s. cōmissionis quo pctōr malū cōmisit et omissionis quo hō dimisit bonū ad qd̄ tenebatur. et vtrūqꝫ pt distingui: qꝛ quoddā est amissū id est deletū a memoria de quo debꝫ fieri ꝯtritio ⁊ ꝯfessio in gñali. aliō est in meōria de quo debet fieri cōtritio ⁊ cōfessio in speciali.

ꝙ ꝯfitēs ñ mētiat ꝙ nō diuidat tua mūdo corde
Vera sit / integra simul et confessio munda
velox cū spe assidua cū humilitate volūtaria manifesta
Sit cita/firma/frequēs/humilis/spōtanea/nuda/
de ppis pctis discrete cū cōtritione tarda i. platiōe sine fraude
Propria/discreta/lachrimosa/morosa/fidelis.

In ista pte auctor spealiter detminat de cōfessione. ⁊ diuidit in sex ptes. In primo oñdit qualis debꝫ esse cōfessio. In secūda qbus mediis debet fieri ꝯfessio. In tercia cui debꝫ fieri. In qrta detminat de quibꝰ pctis debet fieri ꝯfessio. In quīta q̄ sūt circūstācie aggrauātes pctā. In sexta oñdit quō imponēda sit pñia cōfitendi: ptes patebūt. Dicit primo sic ꝙ ꝯfessio debet esse vera etītegra/pura/mūda/velox/subitanea ppter periculū mortis/firma/frequēs/hūilis/spōtanea .i. volūtaria/nuda .i. manifesta/ppria id ē de ppriis pctis cū discretione/lachrimosa .i. dolorosa/

morosa.i.tarda in prolatione.z fidelis id est verax

Circa textũ dubitatur	Primo quãdo debet fieri cõfessio
	Scdo quid prodest ꝯfessio generalis
	Tercio in quib⁹ casib⁹ iterãdo sit cõfessio
	Quarto vtrũ cõfessio potest dimidiari
	Quinto vtrũ ne vnus cõfessor potest audire cõfessionẽ z alter absoluere
	Sexto q̃ sit rõ illoꝝ q̃ ponũtur in textu

Ad primũ dubiũ rñdetꝰ ꝙ scdm iura et ex statuto matris eccle quilibet qui ꝑuenit ad ãnos discretiõis debet ad min⁹ semel in ãno scꝫ in pascha confiteri oĩa pctã sua suo ꝓprio sacerdoti z cõicare nisi forte ad tẽpus abstineat de cõsilio sui sacerdotis. sunt tamẽ sex casus in quibus scdꝫ doctores teneꝰ statim q̇s cõfiteri pctm̃ mortale. Prim⁹ ẽ qñ aliquis timet postea ñ habere oportunitatẽ ꝯfitẽdi. Scds ẽ qñ q̇s ẽ ꝯstitut⁹ in articulo mortis Terci⁹ ẽ qñ q̇s se exponit actui periculoso ad mortẽ/ vt in bello vl' in nauigationibus. Quart⁹ est qñ q̇s debet cõicari. Quint⁹ est qñ quis debet ministrare sacramẽtũ aliqḋ. Sextus ẽ qñ quis debꝫ facere actũ solẽnem in ecclesia/ legere euãgeliũ vel epistolã solẽniter quia immũdus nõ debet esse preco.i.nuncius verbi dei.

Ad scdꝫ rñdetꝰ ꝙ cõfessio generalis valet ad tria. Primo ad remissionẽ pctõꝝ venialiũ. vñ licꝫ scdꝫ magistrũ sentẽtiarũ li.iiii. pctã vẽialia cõfiteri q̇s dẽat z speãliter illa q̃ sũt frequẽt iterata tñ nõ ẽ necessariũ in spãli de oĩb⁹ cõfiteri cũ sint ĩfinita sꝫ ꝑ eis debet fieri cõfessio gñalis. Scdo valet cõfessio generalis ad remissionẽ pctõꝝ a memoria lapsorũ/ ꝙuis etiã sit mortalia si nõ habẽtur in memoria. Si tñ postea rediret ad memoriã deberẽt dici in speãli. Tercio valet ad instructionẽ rudiũ/ vt sciãt discernere inter diuersa peccata qꝛ alias rudes pctã nõ reputarẽt pctã.

Ad terciũ rñdetꝰ ꝙ ꝯfessio facta prius in sex casib⁹ est iterãda Prim⁹ est qñ ꝯfessor cui pctõr ꝯfessus est ẽ fatuus vel imperit⁹. Secũd⁹ casus est si penitẽs ꝯtẽpserit satisfactionẽ sibi iniũctaꝫ vel si oblit⁹ est eã: si tamen eã sciret et adhuc implere vellet nõ oporteret de nouo confiteri. Tercius si confessor nõ haberet absoluendi auctoritatem z mittat eũ ad superioreꝫ/ tũc si superior

exigat oportet eũ de nouo confiteri. Quart⁹ est qñ quis ficte venit ad cõfessionẽ sine pposito abstinẽdi/ sed cũ pposito pctm̃ iterũ cõmittẽdi. Quintus est quando aliquis dimidiat confessionẽ omittẽs sciẽter aliqđ peccatũ mortale. Sextus est qñ quis dubitat de confessione an fecit confessionem alicui⁹ peccati mortalis

Ad quartũ rñdet̃ ꝙ nõ. vñ habem⁹ sil'r ĩ medicina corpali. nã sicut ad sanitatẽ corpis medic⁹ nõ solũ cognoscit vnũ morbũ sꝫ oẽs/ et totã dispositionẽ et ꝯplexionẽ infirmi/ qꝛ alias posset pro vna parte corpis dare talẽ medicinã/ ꝙ ꝑ alia pte tãtũ corrũperetur sicut pro vna sanaret̃. ꝛ hoc venit ppter diuersitatẽ morbi. Sic pariformit̃ est de medico spũali scꝫ de ꝯfessore qui debꝫ omnia pctã simul scire/ qꝛ alias posset dare remediũ ꝯtra vnũ pctm̃ qđ ñ valeret ad aliđ/ sꝫ magis fortificaret. Etiã sicut ex vno morbo ita bñ morit̃ hõ sicut ex multis. Sic etiã ita bñ ꝯdemnat̃ aĩa pro vno peccato mortali sicut pro multis.

Ad quintũ rñdetur scđꝫ guillermũ/ ꝙ vn⁹ ꝯfessor nõ debet audire ꝯfessionem ꝛ alter absoluere. qꝛ sacramẽtũ nõ est diuidẽdũ vñ nõ pt bñ dare remediũ de vulnere vel de morbo sibi ignoto licet alteri sit notum.

Ad sextũ rñdet̃ ꝙ ꝯfessio dꝫ eẽ vera/ ita ꝙ hõ nõ mẽtiat̃ et sibi non ascribat peccatũ qđ nõ fecit. nec etiam minus dicat ꝙ̃ fecit. Scđo debet esse integra vt patuit in dubio precedenti. Tertio debet esse mũda ꝙ fiat puro et mũdo corde/ quia contraria contrariis curãtur. Quarto debet esse velox. i. statim/ cũ homo peccauit. qꝛ quanto diutius vuln⁹ manet sine remedio: tãto magis fit putridũ. Quinto debet esse firma. i. cuꝫ firma spe de remissione pctõꝝ. vel firma id ẽ fortis/ sic ꝙ homo nõ redeat statim ad peccatum. Sexto debet esse frequẽs/ quia quotiẽs quis cadit/ totiẽs debet resurgere pctõꝝ. Octauo debet esse spontanea/ qꝛ peccatũ fuit voluntarium. Nono debet esse nuda/ quia quãto magis nude vuln⁹ oñditur medico/ tãto melius remediũ potest apponere. Decimo debet esse de propriis peccatis. i. non de peccatis aliorũ Vndecimo debꝫ esse discreta sic ꝙ hõ discrete dicat circũstãtias pctõꝝ. Duodecimo debet eẽ lachrimosa. i. cũ cõtritione vt prius patuit. Decimotercio debꝫ esse morosa. i. tarda/ sic ꝙ cõfessor nõ

defraudet per celeritatē verbor. Decioquarto deb3 esse fidelis .i. cū fide christiana vt dicet ibi. In primis qrat. Et istud idē p3 in his versib⁹. Sit simplex/humilis cōfessio pura/fidelis. Vera frequēs/nuda/discreta/libēs/verecūda. Integra/secreta/lachrimabilis/accelerata. Fortis et accusans: et sit parere parata.

.i.pñiā agas pfecte veracit peccatorē
Peniteas plene si vere peniteat te
.s.nō ɔfitere .i.nunciū p nō .i.per lr̃as .i.cōfitere in ppa psona.
Non per legatum/nec per breue: sed refer ipse
sacerdoti cōdolenti magis intelligēti enarra.i.meli⁹ viuēti
Compatienti plus sapienti dic meliori
diuersis sacerdotibus vtile ē.s.tibi peccata tua
Presbiteris multis prodest si confitearis
presentia sacerdotis absit manifesta socio tuo
Copia presbiteri si desit pande sodali
tui p sicut .i.vulnera tue taliter peccata manifestes
Corporis vt maculas anime sic crimina pandas.

In ista parte oñdit quib⁹ mediis debeat fieri ɔfessio/dicēs ꝙ tu peccator debes plenarie penitere de omnib⁹ pctīs.et nō debes reuelare pctā per aliquē nunciū vel per lr̃as:sed pprio ore debes cōfiteri.tūc ibi cōpatiēti/dicit ꝙ cōfessio debet fieri sacerdoti cōpatiēti et intelligēti ac bene viuēti. Et dicit vltra ꝙ expedit pro salute aīe multis presbiteris cōfiteri.et si deficiat sacerdos/nec possit acquiri aliqs:tūc cōfessio potest fieri socio. Etiā tu debes manifestare crimina cordis sicut vulnera corporis.

Circa textū dubitatur.
Primo vtrū cōfessio valeat per nūciū vel p lr̃a3
Secūdo quare homo debet confiteri sacerdoti:
Tercio quare debet fieri sacerdoti cōpatiēti.
Quarto an quis potest cōfiteri alteri sacerdoti ꝙ̄ suo proprio curato
Quinto vtrūaliquis potest cōfiteri layco
Sexto quō intelligēda sit lr̃a corpis vt maculas

Ad primū dubiū respōdet scđm thomā per hec vba:ꝙ ɔfessio facta per nūciū vel per lr̃ām/ l3 sit qnodā bonū op⁹ ꝛ meritoriū tamē inquantū est sacramētū nō debet sic fieri: q2 determinatā

hꝫ materiã.s.actũ sermõis quo ꝯsciẽtiã hoĩs maĩfestari ꝯsueuit

Ad scdm rñdet ꝙ iõ ꝯfessio debꝫ fieri sacerdoti / qꝛ sacerdotes pñt pctõꝛẽ absoluere a pctis ex quo eis cõmisse sũt claues eccl'e

Ad terciũ rñdet ꝙ pctõꝛ debet cõfiteri sacerdoti ꝯpaciẽti.qꝛ cõpassio sacerdotis inducit pctõꝛẽ ad deuotionẽ/ꝛ facit ne pctõꝛ terreat.ꝛ sic ꝑpter terroꝛẽ omittat sciẽter aliqđ pctm̃ moꝛtale. Et debꝫ ꝯfiteri sapiẽti.i.intelligẽti pctã ꝛ grauitates pctõꝝ.qꝛ medic⁹ nesci⁹ nõ p̃t bene dare remediũ egroto Etiã debet ꝯfiteri sacerdoti bono ꝛ bene viuẽti.qꝛ mali ꝛ iniusti ꝯfessoꝛes sũt ceci et ductoꝛes cecoꝝ:et sic ex vtraqꝫ ꝑte in foueã eterne dãnatõis cadũt vt solet etiã dici in his metris. Si cec⁹ cecũ conat ducere secũ In foueã ductoꝛ prim⁹ cadit/inde secutoꝛ.

Ad quartũ rñdet scđꝫ hostiẽsẽ ꝙ decẽ sunt cas⁹ quib⁹ aliquis p̃t ꝯfiteri alteri q̃ suo pꝛopꝛio presbitero. Prim⁹ ẽ qñ ꝑpri⁹ curat⁹ ẽ imperit⁹/sic ꝙ nõ p̃t sane cõsulere suo parrochiano petẽda est tamẽ licẽtia/quã si nõ obtinuerit nõ obstat. Secũd⁹ cas⁹ ẽ qñ qs trãstulit domũ vel habitationẽ ad aliã parrochiã/vl' si hꝫ domũ in alia parrochia. Tercius quãdo quis est vagabũdus vel peregrinus ratione negationis vel deuotionis.dicit tñ guillerm⁹/ꝙ talis debet habere licẽtiã a suis superioꝛib⁹ ad sic eũdũ. Quartus est ratione delicti/vt si delictũ fuerit ꝑpetratũ in alia parrochia Quintus ẽ rõe studii/vt cũ scolaris trãstulit se ad aliũ locũ nõ tamẽ debet ibi recipere oꝛdines nisi de licẽtia sui epi. Sext⁹ ẽ ratione necessitatis vt in articulo moꝛtis. Septim⁹ qñ quis habet spem ꝙ suus curatus hoc pꝛo grato habebit/nõ tamẽ est absolutus nisi curatus suus dederit ei cõsẽsũ vel licẽtiã. Octau⁹ si curatus sit heretic⁹ vel scismatic⁹/vel maioꝛi excõicatione excõicatus. Nonus qñ quis est infra annos discretionis. Decim⁹ est pꝛopter speciale priuilegiũ a papa archiepiscopo vel episcopo concessũ

Ad quĩtũ rñdetur ꝙ quis potest ꝯfiteri layco tp̃e necessitatis dicũt tamẽ aliqui ꝙ sufficiat soli deo ꝯfiteri tp̃e necessitatis cuꝫ ꝑposito ꝛ volũtate ꝯfitẽdi sacerdoti si posset habere.

Ad sextũ rñdet ꝙ lrã ista põt dupliciter iĩtelligi: Quomodo tu debes manifestare crimina coꝛdis sicut vulnera coꝛpis.i.sicut

vulnera corporis oñdūť medico. ita pctā q̃ pricipaliť sūt in corde seruata presbitero. hec sentētia magis ꝯcordat lrē Alio mō sic tu debes manifestare pctā cordis ⁊ pctā corporis/ q2 int pctā qdā sūt in corpe ⁊ q̃dā in aīa/ ⁊ ista sentētia ꝯcordat cū sentētia sequenti

⁊ pctā carnalia flā iurameta .i. gula iniusta acq̃sitio luxuria
Carnea sunt periuria crapula furta libido
in corde occultata est inuidia superbia iracūdia auaricia
Mente latet liuor odium tumor ira cupido

In ista parte oñdit de q̃b⁹ pctīs fieri debet ꝯfessio. ⁊ primo in generali ostēdēdo q̃ sūt pctā corporis ⁊ que aīe. scđo oñdit ꝑposi tū de q̃b⁹ debet specialiter fieri cōfessio/ ibi p̃cipue pestes. Dicit primo sic ꝙ periuriū gula furtū luxuria sūt pctā carnis. sȝ odiū liuor superbia ira et cupido sūt pctā mentis. q2 nō fiūt carne vel corpore ad extra sȝ remanēt in aīa.

Circa textū dubitatur
- Primo que dicūť pctā carnalia ⁊ que mētalia
- Secūdo quid sit periurium
- Tercio an omne iuramētū sit malum
- Quarto vtrum iuramentū ad faciēdū malū sit obseruandum
- Quinto vtrū aliquis per cautelam et alium decipiens sit periurus
- Sexto vtrum littera in se sit vera

Ad primū dubiū rñdeť ꝙ licet omne pctm̄ sit radicaliter ⁊ pri cipaliter in aīa/ tñ q̃dā dicūť carnalia iō q2 fiūt carnaliter ad ex tra vel per operationes extrinsecas. alia vero dicūť mētalia q̃ nō fiūt mediāte corpore vel carne extrinsec⁹/ sȝ ad intra remanēt in aīa. Ad secūdū rñdeť scđȝ magistrū sentētiarū ꝙ periuriū sic describiť. Periuriū est mēdaciū iuramēto firmatū. vñ scđȝ Hie ronimū in iureiurādo debēt eē tria. s. veritas/ iudiciū/ et iusticia et si ista defecerint nō erit iusiurādū sȝ piuriū. ⁊ differūt mēda ciū ⁊ piuriū sicut superi⁹ ⁊ inferi⁹. q2 mēdaciū est superius ad per iuriū. vnde mēdaciū sic describitur per augustinū Mendaciū est falsa vocis significatio cum intentione fallendi.

Ad terciū rñdeť scđȝ magistrū sētētiarū ꝙ iuramētū qñq3 est bonū ⁊ qñq3 est malū. Vñ spōte ⁊ sine necessitate iurare vel fal

sũ iurare est grãde pctm̃. sꝫ ex necessitate. s. ad asserẽdũ inocẽtib' vl' ad federa pacis ꝯfirmãda nõ est malũ. vñ Augustin⁹ Iuramẽtũ ẽ faciẽdũ cũ pigri sũt hoĩes ad credẽdũ illõ qð eis sit vtile.

Ad quartũ rñdet ꝙ iuramẽtũ trãsiẽs in peiorẽ exitũ potius est mutãdũ ꝙ̃ implẽdũ / qꝛ dicit ysidor⁹. in malis promissis rescinde fidem / in turpi voto muta decretũ. qð incaute vouisti nõ facias. impia enĩ est pmissio q̃ scelere impletur.

Ad quintũ rñdet scðꝫ magistrũ sentẽ. dicẽtẽ quacũqꝫ arte verborũ quis iurat / deus tñ q̃ ꝯsciẽtie vboꝝ est testis hoc ita accipit sicut ille intelligit cui ille iurat. ⁊ subdit / dupliciter aliqs re⁹ fit q̃ deceptorie iurat qꝛ nom̃ dĩ in vanũ assumit ⁊ primũ ĩ dolo capit

Ad sextũ rñdet ꝙ licet libido ꝓprie ꝯsistit in affectu / tñ in proposito capit̃ pro actu extrinseco luxurie / et licet liuor et odiũ sint synonima potest tamen hic liuor accipi vt est inuidia trãsiẽs / et per cupidinẽ intelligit̃ auaricia mentalis. Sꝫ per furtũ intelligitur auaricia extrĩseca scꝫ mala acquisitio

specialiter .i. septẽ prĩci. morbos. i. cõfitearis principales
Precipue pestes septem memores capitales

tantum riuulos cõfitere a pctis manãtes
Non solum fontes sed riuos dic inde fluentes

pctõ prĩcipali pctm̃ fluẽs ex prĩci. interdũ .i nocẽs
Fonte suo riuus magis est quãdoqꝫ nociuus

ꝓ qꝛ luxuria quã fecit loth cũ filiab⁹ suis. s. sua quã habuit ex vino
Vnde loth incestus peior fuit ebrietate

pro et fuit peior interfectio fratris sui iracũdia
Atqꝫ cayn grauior cedes fraterna furore:

In ista parte oñdit auctor de quibus pctis specialiter debeat fieri cõfessio ⁊ diuidit̃ in tres ptes. In prima facit qð dictũ est In scða enũerat pctã mortalia / ibi culparũ fontes In tercia oñdit quõ debet fieri ꝯfessio de pctis venialib⁹ / ibi Cũqꝫ sigillatim Dicit primo sic / ꝙ ꝯfessio specialiter debet fieri de peccatis mortalibus siue septẽ capitalibus ⁊ nõ solũ de illis sed de omnibus inde prouenictibus / quia riuulus quandoqꝫ est magis nociuus suo fonte / et hoc declarat exemplariter. vnde incestus loth peior fuit ꝙ̃ sua ebrietas. Et interfectio ipsius abel quam commisit

cayn peior fuit furore ipsius cayn.

Circa textũ dubitatur

Pri͂o q̃re pctã mortalia dicũt pestes capitales
Scd̃o vtrũ pctm̃ nascat̃ l' descẽdat ab aliquo
Tercio quõ peccatũ vnum descẽdit ab alio
Quarto an interficiẽs aliquẽ in ebrietate ex/cusatur per ebrietatem
Quinto vbi habetur primũ exẽplũ quo pbat
Sexto vbi habetur secũdum

Ad primũ dubiũ rñdet̃ q̧ septẽ pctã mortalia idõ dicũt pestes q̃ interficiũt animã s3 dicũt pestes capitales q̃ ex ip̃is oĩa mala oriũt̃. nullũ enĩ pctm̃ est qd̃ ab aliquo istorũ originẽ nõ trahit. Nã scd̃3 gregoriũ radix cuiuslibet peccati est superbia.

Ad secũdũ rñdet̃ q̧ ex supbia nascũtur oĩa alia pctã/ vt statī patuit quia radix est omniũ peccatorũ/ etiã superbus vult oẽs p̃cellere/ et dolet si quis ei equetur

Ad terciũ rñdet̃ q̃ superb⁹ vult oẽs precellere vt patuit sic ex ea nascitur inuidia Inuid⁹ vero de facili irascit̃ illi cui inuidet id̃ ex inuidia nascitur ira/ s3 ira cũ nõ põt vindicare tristatur/ idõ ex ea nascitur accidia. Accidia vero ꝯplacationẽ q̃rens facit auarũ Auaricia q̃ in t̃palibus abũdat p̃t exercere gulã. Gula vero ꝓpter ventris impletionẽ de facili mouet ad luxuriã.

Ad quartũ rñdet̃ q̧ interficiẽs aliũ in ebrietate nõ excusatur imo tãto magis vituperari debet Et si dicatur nõ fecit hoc sciẽter vl' volũtarie/ sed ignorãter: ergo merito ignorãtia excusabit pctm̃. Dicendũ q̧ om̃e pctm̃ cõsequẽs aliqd̃ peccatũ volũtariũ debet dici volũtariũ sed talis ebrietas fuit volũtaria: ergo ⁊ interfectio. Unde talis dupliciter debet puniri sc3 pro ebrietate/ et pro interfectione id est homicidio.

Ad quintũ respõdetur q̧ primũ exẽplum littere, habet̃ Ge/nesis. xix/ vbi dicitur q̧ loth post submersionẽ sodome ⁊ gomor/re habitauit in spelũca mõtis cũ duab⁹ filiab⁹ suis/ ⁊ dixit maior filia ad minorẽ: pater noster senex est/ et nullus virorũ remãsit in terra/ veni inebriemus eũ vino ⁊ dormiamus cu3 eo vt sic seruari possum⁹ cũ patre nrõ/ et fecerũt sic. Ingressaq3 est maior filia/ et dormiuit cũ pr̃e. similiter ⁊ minor altera nocte/ ⁊ cõce

perũt ambe ⁊ genuerũt. maior enĩ genuit moab et minor amon.

Ad sextũ rñdet̃ ꝙ habetur geñ. iiii°. vbi sic dicit̃ factũ est autẽ ꝑ multos dies vt offerret cayn de fructib⁹ terre munera domino Abel aũt obtulit de p̃mogeñtis gregis sui ⁊ de adipib⁹/ ⁊ respexit dñs ad abel ⁊ ad munera ei⁹ Ad cayn vero et ad munera ei⁹ nõ respexit. iratusq; est cayn vehemẽter ⁊ cõcidit vult⁹ eius et sequit̃ quibusdã diebus interpositis dixit cayn ad abel fratrẽ suũ. egrediamur foras. cũq; sil' in agrum venirẽt ꝯsurexit cayn aduersus abel fratrem suum/ et interfecit eum

crimuni pctã principalia superbia inuidia

Culparum fontes sunt fastus liuor et ira

accidia luxuria q̃tũ ad mẽtẽ cupido crapula luxuria q̃tũ ad op⁹

Accidieq; venus et auaricia gula luxus

In ista parte auctor ostẽdit que sũt pctã mortalia dicẽs ꝙ fõtes peccatorũ sunt superbia id est fastus/ liuor id est inuidia/ ira accidia auaricia/ gula/ et luxuria.

Circa textũ dubitatur,
- Primo quid sit superbia ⁊ que sũt species ei⁹
- Scdo cõformiter dubitat̃ de inuidia ⁊ cũ hoc de ira eodem modo
- Tercio de accidia.
- Quarto de gula
- Quinto de auaricia.
- Sexto de luxuria

Ad primũ dubiũ rñdet̃ ꝙ scdꝫ aug. supbia sic describit̃. Superbia est ꝑuerse celsitudinis appetitus Vel scdꝫ thomã Superbia est cũ quis se extollit supra id qd̓ est sibi prefixũ a deo siue a regula diuina/ ⁊ species superbie patent breuiter in hoc metro.

iactãtia vana gloria impascientia pauperũ derisio

Iac van impa deri

simulatio arrogantia hypocrisis contẽptus displicentia

simul ar hypo con displi

Inuidia est odiũ aliene felicitatis/ vl' sic scdꝫ ihẽm damascenũ Inuidia est tristicia de bonis p̃ximi. ⁊ spẽs inuidie etiam patent

detrac° rex vel hõx gaudiũ de malo alii⁹ inocatio aggrega° diuinatio.

Trac gau in ag di

machinatio oppssio captio i verbis surreptio bonorum suspitio mali
mach op cap surrep quoqz suspi
Ira sic describitur scdz aug. Ira est vlciscedi voluntas. Vel secudu thomã. Ira est appetitus vindicte/et species eius patent.
contẽtio rixatio verba mala maledictio inobediẽtia reddere malũ pro bõ
Con rix ver ma inob red
blasphemia irritatio puaricatio verberatio homicidiũ vindicta odium
Blas ir pre ver ho vin od
Ad terciũ rñdetur quod accidia sic describitur scdz iohãnẽ damascenũ Accidia est tristicia aggrauãs aĩm hoĩs vt ei nichil agere libeat Vel sic. Accidia est de virtutũ laudabili exercitio vtriusqz hoĩs languida deiectio. et spẽs eius patẽt in his metris.
ignorãtia derelictio dei desidia negligẽtia bñfa.som⁹ tpe seruitii dei ociũ
Ig dere de neg som oci
desperatio stulta locutio tristicia in aduersis cura rerum tpaliũ hortatio
Des stul trisquoqz cur hor
Ad quartũ rñdetur quod auaritia scdz tulliũ est imoderatus amor hũdi diuitias. Vel sic scdz ber. Auaritia est quarũlibet rerum insatiabilis et inhonesta cupido. Et spẽs eius patẽt in his versibus.
furtũ rapina simonia mẽdaciũ ifidelitas fraudulẽtia
Vsura fur ra simo men in frau
obduratio dolositas debitorum nõ solutio cupiditas piuriũ
ob do de cu per
Ad quintũ rñdetur quod gula sic describitur. Gula est imoderata cibi vel potus auiditas .i. cupiditas. Vel sic. Gula est vorax edacitas viribus nõ contẽta. Vel sic secũdũ alios. Gula est quãdo aliquis in comedẽdo vel in bibendo ab ordine rõnis recedit. Et species eius patent his versibus.
scurrilitas ebrietas vomit⁹ lud⁹ talorum destructio sacri tpis esus rerum
Scur e vo lu sacri esus
temporis fractio ieiuniorum voti fractio vel nõ obseruatio
fractio ieiu quoqz voti
Ad sextũ rñdetur quod luxuria sic describitur. Luxuria est libidinose voluptatis appetit⁹. Vel sic. est ex imũdis desideriis veniẽs lubrica mẽtis et carnis psecutio. et spẽs eius patẽt in his versibus.

incestus meretriciũ deflora° ꝟginũ rapt° violēt° adulteriũ ꝓuoca° luxu
In me flo rap ad pro

nocturna pollu° cõcupiscẽtia cõsensus violatio tẽporis sacrifrac°.
noc concu con vio tempo

pro quãdo diuisi.s. qdlibet pctm̃ pecca°a cõfess° fueris sacerdoti
Cunqꝫ sigillatim mortalia dixeris vni

oĩa pctã parit .i. que aggrauãt sequẽtia peccata
Cuncta simul quecũqꝫ grauãt comitãtia culpas

cõfitere in volũtate facere illd pctm̃ desiderasti.
Dic citra factũ ꝯmittere quod voluisti

enarra peccata cõfitere illa pctã a memoria recesserãt
Dic venialia dic que sunt a mente relapsa

enarra peccata .i. vniuersalit pctã pande
Dic tua delicta generaliter illa reuela

pro qr culpabilis criminib⁹ sua cõfitetur
Nam reus inmultis quando peccata fatetur

oĩa pctã simul pandat nullũ pctm̃ cõfess° esse apparet
Vel queuis dicat vel nil dixisse videtur

.i. vltimũ integre aliquis cõfiteatur
Postremũ crimen si pure quis fateatur

peccata silere omne pctm̃ cõmittit sequitur
Inde tacere potest quicquid redit aut comitatur

In ista parte auctor oñdit quõ debet fieri confessio de pctis venialibus et de aliis peccatis ꝯcomitantibus alia peccata mortalia: dicens quando tu peccator confessus es peccata mortalia tunc etiam debes confiteri peccata ꝯcomitantia/ et non solum peccata perpetrata per opus extrinsecũ/sed etiã per volũtatem peccandi quã nõ sequebatur operatio. dic etiã peccata venialia et illa que relapsa sunt a mente .i. a memoria. dic etiã tua pctã vniuersaliter nullũ pretermitẽdo. nam peccator faciens confessionem vel dicat omnia peccata simul / vel nõ videtur aliquod dixisse. Sed si cõfiteatur pctã sua vsqꝫ ad extremũ et si postea iterũ faciat aliquod peccatũ vel si aliquod redeat sibi ad memoriam/tunc potest tacere de primis confessis

Circa textū dubitatur.

Primo quid sit peccatum veniale
Secūdo per que remittūtur pctā venialia.
Tercio quid nocēt peccata venialia
Quarto quō peccatū veniale fit mortale.
Quinto vtrū volūtas peccādi sine operatione sit peccatum
Sexto vtrū potentia peccādi sit a deo.

Ad primū dubiū rīdetur ꝙ pctm̄ veniale scd̄z aug. sic describitur. est qd̄ hoīem vsqz ad reatū perpetue mortis nō grauat/ sz tamē sēper penā meret/ et est sēper a volūtate hoc mouēte vel permittēte vel nō cohibēte. Vn̄ pctm̄ veniale nocet multipliciē Primo qꝛ ad penā obligat/ vt dicetur in tercio dubio.

Ad scd̄z rīdetur ꝙ septē modis remittit pctm̄ veniale. Prīo mō per dignā eucharistie sūptionē. Scd̄o per aque bn̄dicte asp̄sionē. Tercio per elemosinaꝝ largitionē. Quarto per dn̄icam orōez. Quinto per generalē ꝯfessionē. Sexto per episcopalē bn̄dictionē. Septimo per verā ꝯtritionē. vn̄. Vngor ꝯfiteor asper/gor cōteror oro. Do bn̄dico que sūt venialia tollo.

Ad terciū rn̄det ꝙ pctm̄ veniale multis moīs nocet. Prīo obligat ad penā/ sz nō ad penā eternā nisi adiūgat mortali pctō. Scd̄o nocet: qꝛ aīam maculat. Tercio nocet. qꝛ minuit feruorez caritatis/ sicut aqua modica proiecta in ignē nō extinguit ignē/ calorē tamē eius īminuit. Quarto qꝛ peccatū veniale impedit vt potestas aīe in bonis lassetur et īpediatur/ sicut grauius vadit equus oneratus pondere ꝙ̄ sine pondere. Quinto nocet quia tardat hominem a gloria celesti: quia homo statim deberet euolare post mortem ad gloriam: sed cogitur propter venialia expectare per tempus in purgatorio. Sexto quia diminuit bona glorie celestis. Septimo quia venialia peccata sepe faciunt occa/sionem mortalium.

Ad quartū respōdetur ꝙ ꝓprie loquēdo veniale nūꝙ̄ fit mortale/ tn̄ actus qui de se est venialis p̄t fieri mortalis q̄ttuor modis Prīo ex cōsciētia: qꝛ q̄cquid fit ꝯtra ꝯsciētiā fit mortl'e/ ⁊ edificat ad gehēnā. Scd̄o ex placentia. Vn̄ aug. nullū pctm̄ intantū est veniale qd̄ nō fiat veniale dum placet. Tercio ex dispōne/ qꝛ hō

frequēter lapsus in veniali disponit ad mortale. Quarto ex ꝓ/gressu q2 veniale sit nō ꝓhibet qn̄ ꝓgredit fit mortale.

Ad quītū rn̄det ꝙ pctm̄ pn̄cipalit ꝯsistere dicit in volūtate vt patuit ex vna diffinitōe pctī circa primū dubiū illiꝰ textꝰ vt dimit

Ad sextū rn̄det scd̄z magistrū sētētiarū/ ꝙ ptās pec Ltaris cādi vel malefaciēdi sit a deo. vn̄ apl's/ nō est potestas nisi a deo Itē Jesus dixit ad pilatū nō hēres ptātē in me vllā nisi tibi data eēt desuper. Itē diabolus anteq̄ ꝑcuteret iob dicebat domino mitte manū tuā id est da michi in eo ptātem

pctā religio diuersitas locoꝝ ꝯgnitō int̄ bonū ⁊ malū diuersita tp̄is
Aggreuat ordo locus pctā scientia tempus
senectꝰ an sit liber vel seruꝰ repetiꝰ pctōꝝ. ꝓlōgaꝰ multitudo rō q̄ hō pec
Etas cōdicio munerus mora copia causa
maneries in pctō degnitas ecclesiastica modica resistētia
Est modus in culpa status altus lucta pusilla

In ista parte ponit autor circūstātias aggrauātes pctā dicēs ꝙ ordo/ locꝰ/ sciētia/ tēpꝰ/ etas/ ꝯditio/ numerꝰ/ mora/ copia/ causa modus pctōꝝ/ status altus. i. dignitas/ pusilla lucta. i. modica resistentia aggrauant peccata.

Circa textū dubitatur

- Primo que sūt circūstātie aggrauātes
- Scd̄o qualit iste circūstantie aggrauāt pctā
- Tercio an etiā sūt circūstātie alleuiātes pctā
- Quarto vtꝝ sit necessariū ꝯfiteri circūstātias aggrauantes
- Quīto quot mōis vnū pctm̄ est grauiꝰ altero
- Sexto de intellectu et declaratione littere

Ad primū dubiū rn̄det ꝙ iste sunt circūstātie aggrauātes scz ordo locus. ⁊c. que patebūt in solutione sexti dubii.

Ad scd̄z rn̄det ꝙ circunstātiarū aggrauātiū quedā aggrauāt in eadem specie/ ⁊ quedā trahūt in alienā speciē. exēplū vt coire cum cognata vel coniugata: est circunstātia trahens in alienam speciem peccati. Item cicūstantiarū aggrauātiū in eadem spe/cie/ quedā aggrauāt notabiliter/ sicut furari centū marcas auri notabilit grauiꝰ est q̄ furari denariū/ ⁊ ꝑ ꝯn̄s q̄titas illa rei subtracte notabilit aggrauat. s3 tn̄ ē in eadē spē futuri. Alie aggra/

uāt in eadē spē/sȝ nō notabilitier/sicut sciētia diuicie vel hmōi
Itē cicūstātiarū quedā sūt pctā in se vt est numer⁹ pctōꝝ.⁊ qdaȝ
nō sūt peccata in se/tn̄ aggrauāt pctā/vt sciētia tēpus l ocus.⁊c.

Ad terciū rn̄det ꝙ sicut ponuntur circūstātie aggrauātes:sic
etiā circūstātie alleuiātes.vn̄ cuilibet circūstātie aggrauāti cor/
respōdet vna alleuiās.q̄ se hȝ priuatiue ad circūstātiā aggrauā/
tem Vn̄ sciētia aggrauat si assistat.si nō/alleuiat.et sic simili/
ter dicendum est de aliis circūstātiis.

Ad quartū rn̄det ꝙ necesse ē ꝯfiteri oēs circūstātias trahētes
pctā in aliā specie.vn̄ ꝑ adulterio nō sufficit dicere.peccaui cum
quadā muliere/nisi ꝯfiteat̄ notabl'iter circūstātias aggrauātes
nec ꝑ subtractione denarioꝝ nō sufficit dicere subtraxi aliqd/ sȝ
cōfiteri oportet circūstātias aggrauātes notabiliter.

Ad quītū rn̄det ꝙ multipliciter vnū pctm̄ ē grauius altero/
Primo mō causalitate vt pctm̄ luciferi qđ processit ex intrinseca
malicia. Scdo generalitate vt pctm̄ ade in quo nos oēs peccaui
mus. Tercio ex difformitate/vt peccatū iude scȝ traditio christi
Quarto difficultate remittēdi vt pctm̄ in spiritū sanctū quod di
citur irremissibile. Quīto piculositate vt pctm̄ ignorācie crasse
q2 talis ignorātia decipit hominē. Sexto in sepabilitate vt pctm̄
cupiditatis. Vnde licet oīa pctā senescāt in hoīe/ipsa tamē aua
ritia iuuenescit. Septīo difficultate expugnādi/vt supbia que
efficitur inexpugnabilis qn̄ dominat̄. Octauo mētis cecitate vt
ira que vsū rationis penitus excecat.

Ad sextū rn̄det ꝙ prima circūstātia aggrauans pctā est ordo
Nam graui⁹ peccat epus ꝙ presbiter: et pſbiter q̄ dyaconus: et
dyaconus q̄ subdyacon⁹ ⁊c.hoc est in eisdē peccatis. Secūda est
locus.q2 grauius fit pctm̄ in ecclesia q̄ in cimiterio:⁊ generalit̄
in loco ꝯsecrato q̄ nō ꝯsecrato. Tertia ē scia/q2 pl⁹ peccat sapiēs
q̄ insipiēs:et sēper in eodē pctō. Quarta est temp⁹:q2 graui⁹ fit
pctm̄ in dieb⁹ festiuis et in ieiuniis q̄ in aliis diebus. Quīta est
etas:q2 plus peccat senex q̄ iuuenis in pctō eodē. Sexta est con
ditio.q2 magis peccat mulier cōiugata q̄ ancilla luxuriādo. Vn̄
lex moysi pcepit mulierē maritatā ꝑ fornicatione lapidari.ācillā
vero flagellari. Septima est numer⁹.s.pctōꝝ.vnde esa.q̄ vilis

facta est mens tua nimis iterās vias tuas malas. Octaua est mora.i.permanentia in pctis ꝛ dilatio pn̄ie q̄ valde grauāt pctā Nō ē copia rerū mūdanarū qꝛ cui plus ꝯmittiꝛ magis negligēs deo efficiꝛ qn̄ eū offēdit. vel copia id est multitudo pctōꝝ. Et sic per numerū pctōꝝ potest intelligi multiplex repetitio eiusdem peccati. Decima est cā scꝫ vtrū pctm̄ fiat ex sugestione aliqua vel nō/ vel ex inuidia vel ex pura malicia vel ex alia cā. Vndeci/ma est modus peccādi. vn̄ si dormiēs cū muliere nō teneat modū naturalē fit graui⁹ pctm̄. q̄ si alius esset. Duodecima est status altus scꝫ dignitas ecclesiastica vel seclaris. Quāto grad⁹ altior tanto casus grauior. Decimatercia est modica resistētia.i.lucta pusilla. qꝛ graui⁹ peccat q̇ parua tētatione vinciꝛ et nō resistit ei. q̄ si fortiter resisteret/ ꝛ tunc tandē vinceretur.

infirmus pn̄iaꝫ agat .i.crimina scꝫ ore

Eger peniteat et culpas confiteatur

nō iniungetur egro corpalis pn̄ia manifestetur

Non imponetur huic pena sed insinuetur

pn̄iam eger pficiet .i.ꝯualescētia corpalis egro tribuatur

Hanc tamen implebit si firma salus sibi detur

eger moriaꝛ liberet qui hꝫ cōtritionē ꝯfessor infirmū

Si migret absoluat contritum presbiter egrum

egrum orōnes alleuiēt abstinētia elemosina amicorū

Huncqꝫ preces releuent ieiunia dona suorum

pn̄ia verecūdia turpis post mortē fias

Vt sit pena rubor tibi vilis vt efficiaris

lrātior ꝑ qđ efficiaris īponiꝛ s.infirmo .i.cōfitearis

Doctior vt fias iniungitur vt fatearis

abscōdet in vltimo tua pctā

Judicio teget extremo confessio culpas

vt nō cernat saluator ꝑ vel .i.dyabolus ille hō culpas

Ne videat deus aut demon vel qui facit illas.

Jn ista parte auctor ōndit quō eger seu infirm⁹ debeat peni/tere.i.ꝯfiteri. ꝛ quō sibi sit inponēda pn̄ia. Scd̄o quō dēat absol/ui/ibi si migret. Tercio quō sit penitendū ꝛ quare/ibi Doctior vt fias Et dicit q̄ eger id est infirm⁹ debet hr̄e ꝯtritionē et ꝯfite/

ri plenarie pctā sua ⁊ velle facere pñiaȝ/⁊ sibi nō debet imponi pñia/sȝ debet sibi sic notificari vt si fiat sanus ꝙ illā impleat. sȝ si morit̄/debet absolui a pctis suis contritis ⁊ cōfessis. ⁊ debet releuari per pias elemosinas preces ⁊ ieiunia suoꝝ amicoꝝ ⁊ loco pñie debet ei imponi rubor queȝ habebit de hoc ꝙ tam vilis erit post mortē. Et vt tu pctōr fias doctior .i. sapiētior ad inquirēduȝ de peccatis debes nude ꝯfiteri. ⁊ subiūgit causā ibi iudicio tegere/dicēs ꝙ ꝯfessio est tāte potestatis ꝙ in extremo iudicio taliter tegit peccata ꝙ nec deus nec domon id est dyabolus nec ipse peccator posset videre illa.

Circa sextū dubitatur

Primo quō morientibus sit imponēda pñia
Scdo quō et a quib⁹ peccatis sunt absoluedi
Tercio an ꝗs possit in fine vite sue facere penitētiā bonam.
Quarto quid sit de illo qui preuenitur morte anteꝙ confiteatur
Quinto quō aliquis fit doctior ex cōfessione
Sexto de extremo iudicio vbi quō ⁊ quibus fieri debeat.

Ad primū dubiū r̄ndet̄ scdȝ magistrū sentētiarū sic dicētē de infirmis in periculo mortis positis inquirēda est pura cōfessio peccatorū: tamen illis non est imponēda quantitas penitētie sȝ tantum est manifestāda seu insinuāda/⁊ si migrauerit tūc amicorū orationibus et elemosinarū largitionibus pondus penitentie est subleuādū. si vero conualuerit penitētiā sibi insinuatam diligenter adimplebit.

Ad secūdū respondetur ꝙ tp̄e necessitatis scȝ egritudinis seu mortis potest quilibet infirmus a quolibet presbitero absolui ꝙ̄uis in sentētia excōicationis esset. Vn̄ si presbiter abnegauerit penitētiā penitētib⁹ moriētib⁹. reus erit animarū. qr dn̄s ait. Cū cōuersus fuerit pctōr saluus erit. Vn̄ confessio potest esse in vltimo tempore vite/vt patet de latrone dextri lateris.

Ad terciū r̄ndet̄ ex dubio precedēti: dicit tn̄ augustin⁹ ꝙ difficile est scire vtrū talis saluetur vel dānet̄. ⁊ iō infert: si vis a dubio liberari ⁊ certus eē/age penitētiam dū sanus es. Et ideo ē

valde periculosũ differre penitentiã vsqȝ ad finẽ vite

Ad quartũ respõdetur secundũ magistrũ sentẽciarꝝ libro.iiii. ꝙ si quis nõ sit cõfessus et habet bonũ testimoniũ ꝙ nõ poterat inuenire sacerdotē quia preoccupauit eũ mors in domo vel in via.et si parentes faciant oblationem pro eo ad altare:firmiter sperandum est de salute et saluatione eius,quia deus est inspector cordis.

Ad quintũ r̃ndetur ꝙ dupliciter dicitur quis fieri doctior in cõfessione. Primo mõ qꝛ cautior est ad cauendũ sibi de peccatis. Secundo mõ qꝛ sapiẽtior seu magis fit instructus. nã in cõfessione nõ solũ vicia sũt manifestãda sed etiã doctrine ⁊ informationes salutares sunt exhibende.

Ad sextũ r̃ndetur ꝙ extremũ iudiciũ est horribile/ĩeuitabile/ĩtollerabile/ĩoptnabile/⁊ erubescibile. Itẽ erit in valle iozaphat multiplici rõne. Primo qꝛ ille locꝰ est cõis.qꝛ est media regio terre habitabilis. Scdo qꝛ est locꝰ famosissimꝰ ⁊ publicꝰ ꝑpter opera nostre redẽptionisq̃ ibi gesta sunt. Tercio qꝛ iozaphat interpretatur iudiciũ dñi. Vnde Johel ꝓpheta. Cõgregabo oẽs gẽtes et ducã eas in vallẽ iozaphat/et ibi disceptabo cũ eis. Etiã scdm magistrũ sentẽciarꝝ. Nõ solũ xp̃s iudicabit/sed etiã sancti eius. iuxta illud dñi. Vos qui secuti estis me sedebitis sup sedes duodecim iudicantes duodecim tribus israel.

Confessor dulcis/affabilis/atqȝ benignus
ad iniũgẽdũ pñiã ad iudicãdũ pius .i.cõdolens
Sit sapiens/iustus/sit mitis/cõpatiensqȝ
ꝓ sicut pctm̃ qd ipemet fecit.s.cõfes abscõdat crimina pctõꝝ i cc̃f s.dicta
Vt crimen proprium celet peccata reorum
tardus ad ĩponendũ dolorẽ ꝓ̃ptus dandũ misericordiã.
Sit piger ad penam sit velox ad miserãdum
.i.dolentẽ se oñdat peccatorẽ macula austerum
Et doleat quotiens facit illum culpa ferocem
.i.emittens pia ṽba dãs ṽba cõsolatoria dãs ṽba correctoria
Infundens oleum mulcens vinumqȝ flagellans
aliquãdo.i.ferocitatẽ quãdoqȝ exhibeat dulcedinem.
Nunc virgam patris nunc prebeat vbera matris

cōfes.i.secrete loq̄t alte loq̄t puniat vbis cōpescit
Sibilet et cantet stimulet cum cogit oportet.

In ista parte auctor determinat de cōfessione prout respicit cōfessorē ꝛ diuidit̄. Nā pmo oñdit quomodo se hēbit cōfessor in gestis suis qñ audit cōfessiones. Scdo oñdit quō se hēbit in in/terrogādo. Tertio quales excitationes hēbit confessor. Quarto ꝯparat ꝯfessorē ad medicū. Quinto ostēdit in speciali qualis pe/nitēcia debet īponi p pctīs variis. Sexto de opib' mīe. Septīo oñdit gñaliter quō peñia sit iniūgēda. ptes patebūt in pcessu. Pria pars adhuc diuidit̄ in duas. Nā prīo ostēdit qualis dꝫ esse ꝯfessor. scdo qualr dꝫ celare pctā sibi in ꝯfessione dicta: ibi vt cri men pprīū. Dicit primo sic: ꝙ ꝯfessor debet eē dulcis/affabilis/benign' sapiēs mitis/iust'/pius/ꝛ ꝯpatiēs. tūc ibi/vt crimē. dicit sic ꝙ ꝯfessor debet celare pctā pctōꝝ seu ꝯfitentiū sicut propria pctā. Et debet esse piger ad pñiaꝫ/et velox ad dei misericordiaꝫ debet etiā se dolentē ostendere quādo culpa facit ipsū peccatorē ferocē. i. superbū. Debet etiā habere qñqꝫ mollia verba ꝛ blāda et qñqꝫ aspera ꝛ ferocia. et debet dare interdū virgā patris id ē austeritatē in vbis. et qñqꝫ debet prebere vbera matris. i. dulcia et suauia verba. et quādoqꝫ debet sibilare. i. secrete vel basse loq̄ et qñqꝫ cantare. i. alte loqui secundū oportunitatē.

Circa textū dubitatur.

Primo vtrū vnus cōfessor posset mutare pe/nitentiā iniūctam ab alio.

Secūdo quid debet fieri de surdis et mutis ꝛ quō debeāt confiteri

Tercio si sacerdos āte cōfessionē sciret pctm̄ aliqd vtrū deberet sibi dici in cōfessione..

Quarto q̄ sit pena sacerdotis reuelātis pctā sibi in confessione dicta.

Quinto si cōfitens daret cōfessori licentiā re uelandi/vtrū posset pctā reuelare.

Sexto si confessor cogeretur reuelare vtrū posset reuelare.

Ad primū dubiū rñdetur ꝙ si cōfessor velit mutare pñiaꝫ dꝫ quattuor aduertere. Primū est ꝙ discrete mutet illā pñiaꝫ id ē

ꝙ nō iponat leuiorem vel grauiorez pñiam nisi ex certis ꝛ legi/timis causis. Scḋm est ꝑpter rōnabilē ꝛ necessariā cām. Terci um est ꝙ hoc faciat respectu suoꝝ subditoꝝ. Quartū est ꝙ talis penitēcia nō sit iuncta pro casu pertinente ad superiorem.
Ad scḋm rñdetur ꝙ surdi et muti debēt signis īduci ad cōfessio nem et ad detestationez pctōꝝ/et si notabiliter ꝑcipiatur eorum deuotio vel voluntas cōfitendi si possent: iudicandū est de illis sicut de confessis. Hec raymundus.

Ad terciū rñdet ꝙ sic/qꝛ illḋ qḋ prius sciuit ꝯfessor hoc sciuit vt hō: sȝ qḋ ꝑ ꝯfessionē scit hoc nō scit vt hō/sȝ vt deus. Et ꝑpter hoc publici peccatores quoꝝ pctā nō solū sunt nota sacerdoti sȝ etiam aliis: tenentur confiteri illa peccata publice.

Ad quartū rñdetur ꝙ pena sacerdotis reuelantis pctā sibi in ꝯfessione dicta Prima est quia peccat mortaliter si verbis vel signis illa reuelauerit vt pȝ extra de penitētia et remissione. c. oīs Secūda est qꝛ dȝ deponi ab officio sacerdotali. Tercia est ꝙ per totā vitā suā pegrinetur vel in artū monasteriū ad agēdū perpetuā pñiaȝ retrudat. vñ Gre. Caueat sibi ante omnia sacerdos ne de hiis q̄ sibi ꝯfitent pctā alicui recitet non propīquis/ nō extraneis/nec qḋ absit ꝑ aliquo scādalo. Nā si hoc fecerit deponatur/et oībus diebus vite sue peregrinādo pergat.

Ad quītū rñdet ꝙ si ꝯfitēs daret cōfessori licentiaȝ reuelandi si illud reuelet non frangit sigillū confessionis. tutū est tamen ne confessor reuelet nisi magne vtilitates possent inde sequi/et hoc duabus de causis. Prima est propter reuerentiā sacramenti. Secūda est ne cōfitens postea dicat illum cōfessorem reuelasse peccata sibi in confessione dicta.

Ad sextū rñdet ꝙ si cōfessor cogitur ꝑ obediēciā vel iuramētum vel penā et scit tale crimen de tali cuius confessor fuit/ tūc cōfessor si non potest ꝑ aliā viā euadere ꝑt licite iurare ꝙ nescit illud crimen de illo q̄uis tamen scit nec in hoc est periurꝰ/ quia iuramētū non cogit eū ad dicendū aliud q̄ ꝙ ipse scit vt homo/ sed qḋ ipse scit in confessione nō scit vt homo sed vt deus cuiꝰ ꝑ tunc est vicarius. Unde augustinꝰ dicit. Nihil minus scio q̄ qḋ in confessione audio.

in principio ɋfes.i.iroget peccator qualiter fidē catholicā hꝫ
Jn primis querat contritus quomodo credat
fidelis sit bene cū corde .i. cōfiteatur cū ore
Si credat sane corde fateatur et ore
predicta petōris peccata diligēter .s.a cōfessore
Post hec rimetur peccantis vulnera caute
abhominabile vicium cōfessor dicat aliquod
Contra naturam culpam non exprimat ullam
de deteriori petō homo interrogetur
Nec super enormi simplex si conueniatur
petō cognouit faciendū inducatur
De quo nil sciuit ad agendū sic moueatur
ɋuūx aliq illi⁹ peti culpabilis sapiēte
Vxor adulterii rea confessore perito
veniat adulteria facta viro suo
Sic luat admissa ne sit suspecta marito

Jn ista parte auctor ostendit quomodo cōfessor debet inquirere de peccatis. et diuiditur. Nam primo ostendit quid debet inquirere. Secundo quid confessor non debet inquirere. Tercio quomodo adultera debet confiteri. secunda ibi. contra naturaꝫ tercia ibi. vxor adulterii Dicit primo sic ꝙ in principio cōfessionis ante oīa confessor debet inquirere de fide cōfitentis: qꝛ fides est fūdamentū oīꝫ virtutū. deinde dꝫ q̄rere de singulis pctīs/ sꝫ nō debet q̄rere de peccatis cōtra naturā/ ne peccator moueatur ad agendū talia peccata contra naturā/ que prius nesciuit. dicit vlterius ꝙ vxor adultera debet cōfiteri sapienti cōfessori/ et sibi debet imponi talis pñia ꝙ nō habeatur suspecta viro.

Circa textū dubitatur.
Primo quid sit fides.
Scdo quare primo querendū sit de fide
Tercio que requirūtur ad ꝑfectionē fidei.
Quarto quid operatur fides in homine
Quinto in quibus peccatis non debet multiplex inquisitio fieri
Sexto quid sit adulteriū.

Ad primū dubiū respōdet ꝙ secūdū apl'm fides sic describit.

Fides est substantia rerū sperandaꝝ argumentū non apparētiū Unde fides est substātia id est fundamētū primi habit⁹ virtutū et est sperandarū rerum: qꝛ fides propter assensū facit in nobis subsistere res speratas. et est argumētū qd̄ probat de nō apparē tibus ꝙ sic sint. ⁊ dicitur nō apparentiū/ qꝛ fides illa manifestat que per se nō apparēt. Unde etiā magister sentēciaꝝ dicit ꝙ fi/des est virtus qua credūtur que non videntur

Ad secūdū r̄ndet̄ ꝙ iō p̄mo in cōfessione querendū est de fide qꝛ fides est fūdamentū aliaꝝ virtutū. qd̄ multipliciter pꝫ. P̄mo nā qui vult contēplari sine fide est sil'is illi qui solē vult videre sine oculis. Scd̄o qui p̄dicat sine fide sermonē nō loquit̄ et ꝯpa ratur plūbo deaurato. Tercio q̄ operat̄ sine fide est sil'is illi qui struit pulchra edificia sup arenā: qꝛ fūdamentū nō ponit.

Ad terciū r̄ndet̄ ꝙ multa requirūtur ad fidei p̄fectionē. P̄mū ꝙ si in caritate formata sicut fides marie magdalene quā fides saluā fecit et cui dimissa sūt pc̄tā multa. Secūdo ꝙ sit deuoti/one feruida sicut fuit fides mulieris cui deus dixit. O mulier magna est fides tua. Terciū ꝙ sit bonis operib⁹ ap̄pbata sicut fides cornelii. Quartū est ꝙ sit fortitudine roborata sicut fides stephani laurētii: ⁊ alioꝝ martirū. Quintū ꝙ sit hūilitati subie cta sicut fides beate virginis/ que ait. Ecce ancilla dn̄i. ⁊c.

Ad quartū r̄ndet̄ ꝙ fides multa bona facit in hoīe. P̄mo sal uat/ vt dictū est marie magdalene. fides tua te saluā fecit. Se/cūdo mētē purgat. vn̄ in actib⁹ ap̄l'oꝝ. fide purificās corda illoꝝ Tercio cōtra mūdum pugnat. vn̄. sancti per fidē vicerūt regna Quarto postulata īpetrat. vn̄. o mulier fides tua magna ē: fiat tibi sicut petisti. Quinto tp̄alia ꝯtēnit. vn̄ fide moyses grādis fact⁹ regiā sp̄reuit Sexto p̄seuerare facit. vn̄ ap̄l's. tu aūt ī fide stas. i. p̄seueras. Septio iustificat. vn̄ credidit abrahā deo: et re/putatū est ei ad iusticiā. Octauo beatificat. vn̄. quia vidisti me thoma credidisti: beati qui nō viderūt et crediderūt. Nono alias virtutes supedificat. qꝛ fūdamentū est aliaꝝ virtutū.

Ad quintū respōdetur ꝙ p̄ncipaliter in duob⁹ pc̄tis nō debet esse multiplex interrogatio. P̄mū luxuria. i. in pc̄tō cōtra na/turam: quia per hoc sīplices possūt se mouere ad opus. Scd̄m

est auaritia/et specialiter de turpi lucro nō debēt fieri subtiles inquisitiones ne posterius cōmittant talia peccata.

Ad sextū respōdetur ꝙ adulteriū est alieni thori violatio. Et dicitur quasi ad alterius thorū accessio. Et potest vir triplicitet cōmittere adulteriū. Primo modo si ipse sit vxoratus et peccat cū soluta. Secundo modo si sit solutus sed peccat cū maritata Tercio modo si vterqȝ id est vir et mulier sint copulati copula matrimonii. et istud est ceteris grauius.

exhortetur penitentes iterū in pctā cadant
Sepius admoneat confessor ne recidiuent
fi pctōres iterū cadant exhortetur scȝ peccata sua
Si relabantur moneat ꝙ confiteantur
quicunqȝ scȝ inordinate solitaria loca inducunt secreta fugito
Quisqs amans loca sola nocent loca sola caueto
fugiant modos ruinā trahētes
Et vitent causas ad lapsus allicientes
exhortare penitentiā perfecte iniūctam pro peccatis
Sollicites penam complere satisfacientem
suum custodiant diligēter suos corde membra
Os seruent caute sensus cum pectore renes
.i. ad malos lapsꝰ pdictorū pronior consuetudo
In prauos vsus horum procliuior vsus
dictū graue plus custodire necessariū
Hoc est difficile magis et seruare necesse.

In ista parte ostendit auctor quomodo confessor exhortari debet peccatores vt deserant peccata. Et dicit ꝙ confessor sepiꝰ debet admonere homines confessos ne iterū cadant in peccata Et si ceciderint iterum in peccata ꝙ statim faciant confessionē ꝛ ꝙ ille qui amat debet vitare loca secreta. Et ꝙ ipse confessus impleat penitentiam sibi iniūctam: et vitet illa per que cadere posset in peccata. Et seruet caute os/sensus/cor/et renes: quia illa prona sunt ad peccandū/et ergo difficile est illa seruare: sed est summe necessarium.

Primo quid sit recidiuare
Secundo vtrũ cõfessor p̄t capere iuramentũ vel votum a confitẽte ne recidiuet

Circa sextũ dubitatur.

Tercio vtrũ opera viua prius facta mortificentur per recidiuationẽ.
Quarto vtrũ bona opera prius facta reuiuiscant per penitentiã sequentẽ.
Quīto quare aīmãs debet cauere loca secreta
Sexto q̄re os/ses⁹/ꝛ renes dñi caute seruari.

Ad p̄mũ r̃ndetur ꝙ recidiuare est iterũ post cõfessionem in peccata statim cadere. et est valde horribile quia nocet multipliciter. Pr̄io q: hõ per pctm̃ scd̃arie fit ĩpotẽtior ad surgẽdũ. Scd̃o q: culpa fit difficilior ad remittendũ. Tercio q: de⁹ fit difficilior ad placãdũ. Quarto q: dyabol⁹ fit difficilior ad expellendũ. ꝛ de his oĩbus possum⁹ h̄re exẽplũ in vulnere prius sanato/ q̇d si iterato aperiat: tardi⁹ sanat ꝙ̄ si ibi nũꝙ̄ vulnus fuisset.

Ad secundũ r̃ndetur ꝙ nõ est sẽper licitũ capere iuramẽtũ vl' votũ a cõfitente ne recidiuet/ et hoc ideo vt euitem⁹ periculũ: q: si recidiuaret post iuramẽtũ vel votũ dupliciter peccaret. s. recidiuãdo et votũ frangẽdo. sunt tñ aliq̇ casus in quib⁹ p̄t capi iuramẽtũ a ꝯfitẽte ꝙ nõ cõmittat ãplius talia. s. qñ quis absoluit ab excõicatione. Itẽ qñ aliquis fuit incẽdiari⁹. Itẽ heretic⁹. Itẽ existens in nefando crimine

Ad terciũ r̃ndetur ꝙ dupliciter opus dicitur viuũ. Vno modo q: efficitur a vita et sic opus factũ in charitate nũꝙ̄ mortificat. Alio modo q: efficit vitã ꝛ hoc dupliciẗ/ vel quo ad subiectũ proprĩũ et sic mortificatur/ vel quo ad subiectũ alienũ ꝛ sic nõ mortificatur/ q: venit ad gloriã electoꝝ.

Ad quartũ r̃ndetur ꝙ opera bona facta in pctõ mortali nũꝙ̄ reuiuiscũt per penitẽciã sequẽtẽ: valent tamen ad tria. versus. Que sub mortali bona fiũt dãt bona terre. Cor faciũt abile/ minuũt tormẽta gehẽne. Sꝫ bona opera mortificata per recidiuationẽ p̄nt viuificari per p̄ñiaꝫ sequentẽ/ aut per grãm superuenientẽ. vñ⁹. Illa reuiuiscũt que quõdã viua fuerũt. Viuere nõ possunt que mortua nata fuerũt.

Ad quintū rn̄detur ꝙ amās debet vitare loca secreta, q2 loca et tēpora inducūt hoīem sepius ad peccādū, et maxime ad luxuriaȝ vt solet dici in his vsibus. Si venerē vitare velis loca tpa vita. Nam locus et tempus pabula prestant ei.

Ad sextū rn̄det. ꝙ os ad duo deseruit. Pmo scȝ quo ad saporē ne hō peccet, ergo saporē et gustū dȝ caute custodire. Scdo deseruit ad loquellā. nā in multiloquio nō deest pctm̄. Sensꝰ etiā debēt caute seruari: q2 sūt porte corpis quibꝰ pctā pn̄t intrare, ꝛ pcipue visus et auditꝰ. et ergo caute debēt seruari. pectꝰ etiā debet seruari. s. pro pctis cordis. Renes etiā dn̄t seruari ꝓ luxuria que ex ipis oritur. Renes luxurie sūt sedes ac alimenta.

i. iudex extrinsecus aliquas inhibetur
Vtqȝ foris iudex per personas prohibetur
i. couertere suū dās medicinā mutare phibet
Flectere iudiciū medicus variare medelas
i. cōfessor ppt odiū puideat ppter amorē
Sic anime iudex odio caueat vel amore
peccatores pn̄is grauare i. mitigare
Offensosqȝ penis onerare vel alleuiare
sancte cōsuetudines antiquorum traditōes cōfessor imitet
Ecclesie mores vel patrum scripta sequatur
quātitas pn̄ie ad quantitatē peccati
Sitqȝ modus pene iuxta moderamina culpe
modus facilior grauior
Et tanto leuior quanto contritio maior
sanant diuersa medela aliquod
Vt medici curant vario medicamine corpus
demōstrent infirmitates scȝ illarum inflationē cutis
Vt sumant febres vt vulnus siue tumorem
peccatrices diuersas exigunt remedia.
Sic anime varias egre poscunt medicinas.

In ista pte auctor cparat cfessorē ad iudicē secularē ꝛ ad medicū. Et diuiditur. nā primo pȝ qd dictū est. secūdo ondit specialiter, et cōparat confessorē ad medicū. ibi. vt medici curāt. Dicit primo sic, ꝙ sicut iudex extrinsecꝰ nō debet flectere iudiciū ppt

personas nec medicus variare debet medicinā propter psonas. Sic etiā iudex vel medicus aīe.i.cōfessor nō debet cōfessis alleuiare vel aggrauare pniaʒ propter odiū vel amorē:sed debet respicere ad cōsuetudinē ecclesie/ad dicta doctorū/ad quātitatem culpe/et ad magnitudinē cōtritionis. Vn̄ sicut medici curāt varias īfirmitates variis remediis vel medicinis.nā aliter febres/aliter vulnera/et alit̄ tumores curāt.sic etiā anime peccatrices variis indigent remediis contra alia et alia peccata

Circa textū dubitatur.

Primo quot modis frāgitur iusticia iudicii
Secūdo que requirūtur ad rectū iudiciū.
Tercio quid valet iusticia.
Quarto vtrū acceptō psonarū sit pctm̄ ī iudi°
Quinto vtrū iudex pōt accipere munera.
Sexto quid intelligit auctor per febres vulnus et tumorem.

Ad primū dubiū rn̄detur ꝙ tripliciter puertit̄ siue frāgitur iusticia iudicii. Primo amore scʒ psone vel pecunie. Vn̄ esayas. Ve vobis q̄ iustificatis impiū p muneribꝰ et isti sūt iam dilecti in mūdo. Secūdo peruertit̄ iusticia timore. cōtra qd̄ dicit euāgelium. Nolite eos timere qui occidūt corpꝰ.aīaʒ autē occidere nō possunt. Tercio ira vel inuidia. Vnde in euāgelio. pilatꝰ laudādus est iudex qui nō flectitur aliquo istorū modorū/ et isti modi hn̄t etiā veritatē de iudice anime scʒ de confessore.

Ad secūdū respōdetur ꝙ tria requirūtur ad hoc ꝙ iudiciū sit iustū. Primū est ꝙ pcedat ex iusticia.i.ꝙ ipsa sententia sit iusta. Secundū est ꝙ in iudice sit auctoritas iudicandi. Vnde iudex secularis nō potest se intromittere de causis ecclesiasticis. Terciū est ꝙ sentencia conferatur scd̄m rectā rōem prudentie.alias esset iudiciū suspiciosū et temerariū.

Ad terciū rn̄detur ꝙ iusticia primo modo beatificat. Vnde in euāgelio.beati qui esuriūt et sitiunt iusticiā ꝛc. Secūdo exaltat. Vnde in sapientia. Qui operatur iusticiā exaltabit̄. Tercio appetitū concupiscentie refrenat. Vnde esayas. Erit iusticia quasi cingulum lumborū eius. Quarto a morte eterna liberat Vnde in prouerbiis. Iusticia a morte liberat. Quinto coronat.

Unde Apostolus. Reposita est michi corona iusticie. Sexto remunerat. Unde psalmista. Retribuet michi dominus secūdū iusticiam meam.

Ad quartum respōdetur/ acceptio personarū in iudicio est peccatum ut satis patet ex iam dictis. Et fit acceptio personarū qñ iudex melius iudicat amicis/ cognatis/ dominis/ diuitibus/ vel potentibus ꝙ inimicis/ alienis/ seruis/ pauperibus/ vel impotentibus.

Ad quintum respondetur distinguendo de iudicibus/ quia quidā sunt iudices ordinarii. et isti non debent accipere munus et specialiter non debent petere/ quia ex officio tenentur iudicare. Alii sunt iudices delegati. et isti possunt petere expensas moderatas sed non vltra. ut patet extra de vita ⁊ honestate clericorum. Hec Reymundus.

Ad sextum respondetur ꝙ in proposito per febres/ vulnus/ ⁊ tumorem intelliguntur tria principalia peccata mortalia. nam per febres intelligitur luxuria/ per vulnus intelligitur auaricia que est sicut profundū vulnus/ cuius termin⁹ nō potest īueniri sic nec auarus satiari potest. nam licet in sene omnia vicia senescāt. sola tamen auaricia in eo iuuenescit. Per tumorē intelligit. superbia. quia sicut tumor est quedam eleuatio cutis vel alteri⁹ rei tumescentis/ sic etiam supbus inter alios vult se eleuari.

opposito instigas ppfca sue opposita maculis
Opponas igitur anime contraria morbis
bona donet auarus .i. homo immūdus
Propria det cupidus: se castret luxuriosus
o hō inuidiose inuidiam remoue homo superbiam
Inuide liuorem depone superbe tumorem
moderatus esus sobrietate cibi tua refrenet iracundiā
Sobrietasqz gulam patientia cōprimat iram
deponat qui est iesus fastidia
Admoueat iesus rancorem: tedia mestus
sumptio unde soluat excellentia potationis
Potus aque redimat excessus ebrietatis

tue voluptates puniat castigatio carnis
Carnis delicias castiget virga flagellans
digne pñiam agat subtractum raptor restituat
Ut bene peniteat ablatum predo reportat

In ista parte auctor specialiter ostendit quō circa quodlibet peccatū cōfessor dabit speciale remediū dicens ꝙ tu debes dare medicinas que sint cōtrarie morbis id est peccatis. nam cupid⁹ id est auarus debet dare propria bona. luxurios⁹ debet se castrare. inuidus debet dimittere inuidiā. superbus superbiā. Sobrietas edendi debet corrigere gulam. patientia iram. lesus debet dimittere rancorē. et mestus tedia. Ebrietas debet castigari per potum aque. et contra delicias carnis debet fieri flagellatio. Et raptor debet restituere ablata.

Circa textū dubitatur.
Primo vtrū pctā pñt curari per contraria
Scdo quō vicia pñt mutari i ꝟtutes ꝯtrarias
Tercio q̄ sūt cōsiderāda in satisfactione.
Quarto q̄ sūt req̄sita ad sufficiētē satisfactōez
Quinto an predo debet ablata restituere
Sexto de intellectu littere.

Ad primū respondetur ꝙ sic/ qꝛ vnum cōtrariū natū est expellere reliquū/ vt caliditas expellit frigiditatem. Etiam dicit p. in predicamentis ꝙ virtus contrariatur vicio.

Ad scdm rñdetur secūdū. p. scdo ethicoꝝ ibi dicit virtus moralis ꝯsistit in medio. Unde virtus ibidē describitur sic. Uirtus est habitus electiu⁹ īmediate ꝯsistēs/ et qꝛ virtus ꝯsistit ī medio scꝫ duorū vicioꝝ extremoꝝ quorū vnū est supra et aliud infra/ vt liberalitas media est inter duo victa extrema quoꝝ vnū est supra scꝫ excessiue dare/ et dicit̄ ꝓdigalitas. aliud est infra. i. modicum vl' nichil dare/ et dicitur parcitas. Uult ergo textus ꝙ cupid⁹ vt ꝓdigus large sua distribuat. luxurios⁹ totaliter sicut castratus viuat. nō tamē debet se priuare mēbris.

Ad terciū rñdetur ꝙ tria sūt considerāda in satisfactione in q̄bus satisfactio debet corrñdere culpe. Primū est numerus nā ꝓ substractione duoꝝ denarioꝝ nō sufficit satisfactio vni⁹. Secundū est pondus. Terciū est mēsura. Uñ aug. tanto tp̄e quis

deberet esse in pena quāto fuit in peccato.

Ad quartū rn̄detur ꝙ ad sufficientē satisfactionē requirūtur aliqua ex parte dei/aliqua ex parte pctōris/ ꝛ aliqua ex pte eccl'e Ex pte dei requirūtur duo. Primū est mīa qua deꝰ culpā indulget. Secundū est iusticia. Ex parte pctōris etiā reqrūtur duo. Primū est dolor de pctīs perpetratis et omissis bonis. Secūdū est amor dei et suoꝝ p̄ceptorū. Ex parte ecclesie duo requirūtur Primū est meritū christi et sctōꝝ. Secundū est indulgētia que datur per papā/episcopos vel eoꝝ vicarios.

Ad quintū rn̄detur ꝙ predo et quilibet habens bona iniusta tenetur illa restituere illis ex quibus sunt extorta/vel heredibus eoꝝ. Et si nesciātur illi debēt dari pauperibus vel vsui ecclesie in tali ciuitate vel villa in qua illa bona sunt male acquisita ꝛ nō solū pricipales.i.q̇ pricipaliter iiusta bona acquisierūt tenēt restituere/s3 etiā illi q̇ auxiliū vel fauorē adhibuerūt. Vn̄ nouē moīs aliqs est in culpa mali/qd̄ tn̄ pricipalit̄ nō fecit illd̄ malū. et dicūtur nouē pctā aliena. vn̄ vsus. Jussio consiliū consensus palpo recursus. Participās mutus nō obstans nō manifestans. Et declaratio istius habetur in lrā. Vt tibi sit vita.

Ad sextū respōdetur ꝙ cum dicitur in textu castret se luxuriosus. nō vult dicere ꝙ luxuriosus debeat se priuare mēbris suis qꝛ hoc esset magnū peccatū: sed intēdit dicere ꝙ talis luxuriosꝰ debet caste viuere ac si esset castratus. Item per liuorē itelligit auctor inuidiā inueteratā vel animū seu propositū vindicandi lesionē illatam. Item per mestū intelligit auctor turpatum vel dolentem. vel secūdum alios hominē accidiosum/ꝛ hoc est satis consonum littere. Item per predonem itelligitur q̇libet habens bona aliena iiuste/vt predo/fur/latro/vsurarius/simoniacus.

nudos esuriētes sitiētes hospitor vagos infirmos captiuos
Vestio/cibo/poto/tectum do/visito/soluo
cōmodū facio dolentibus errantes pauperibus.s.debitoribus
Commodo/compatior/cōuerto/dono/remitto
proximos vt desistāt a pctīs do cōsiliū .i.quodcunq3 munus
Arguo/supplico/ consulo/do quodcūq3 talentū/

genicula   de nocte macero corpus   in bonis castigo corpus
Flecto genu/vigilo/ieiuno   laboro/flagello
vestimenta incedo nudis pedib' contritionē hēo pro idulgentiis
Vestio dura/pedes nudor/tero cor/peregrinor/
pñiaʒ ago   orōnes ꝓ peccatis ꝓ venia   .i.punitur
Peniteo/lego/ploro/precor/caro sic maceratur:

In ista pte ostēdit auctor que sūt opera misericordie/ꝛ patet sentēcia in littera et in expositione vltimi dubii.

Circa textum dubitatur.
Primo quotuplicia sunt opera misericordie.
Secūdo q̄ sūt opera misericordie ad que reducūtur omnia ista hic in textu posita.
Tercio quare dicūtur opera misericordie.
Quarto an pauperes etiā possunt aut sciunt facere opera misericordie
Quinto que sit diuersitas inter ieiunantes.
Sexto dubitatur de intellectu littere

Ad primū dubium respondetur ꝙ duplicia sunt opera misericordie/nam quedā sunt corporalia/que scʒ fiūt per subuētionē extrīsecam. Alia sunt spūalia que scʒ fiūt per merita bona/que merita postea dicentur.

Ad secundū respondetur ꝙ opera misericordie corporalia reducuntur ad septem. Primū est visitatio infirmoꝝ. Secunduʒ est cibatio esurientium. Terciuʒ est potatio sitientiuʒ. Quartum est redemptio captiuorum. Quītum est vestitio nudorum Sextum est collectio pauperum peregrinorum. Septimuʒ est sepultura mortuoruʒ. vnde vsus. Visito poto cibo redimo tego colligo condo. Et opera misericordie spiritualia etiam reducuntur ad septem. Primū est delinquenti ignoscere. Secūdum est peccantem corrigere. Tercium est ignorantem instruere. Quartum est dubitanti consulere. Quintum est mestum cōsolari. Sextum est pro salute proximi orare. Septimum est iniuriam sustinere. vnde vsus. Corripit ignoscit solatur ꝯsulit orat. Sustinet informat qui pius est animo. Vel sic. Corripe suade doce dimitte solare feror.

Ad terciuʒ respōdetur ꝙ duplici decausa dicūtur opera mise

ricordie. Prima est quia pcedūt ex misericordia z pietate homi-
nis z fiūt simpliciter z pure intuitu pietatis z amore dei. Scd'a
est qr misericordiā dei impetrāt: z deū ad misericordiā prouocāt.
Unde in euangelio. Esuriui et dedistis michi manducare. et se
quitur ad propositum. venite ergo benedicti patris mei. zc.

Ad quartum respondetur q pauperes ita bene possūt impe-
trare misericordiam dei sicut diuites. nō tñ pauper tenetur neqz
enī valet aliquos vestire z nutrire et huiusmodi opera bona fa
cere/ad hec autē ideo nō tenetur qr deficit in medio scz in bonis
temporalibus. nec deus quicq requirere vult vltra posse. vnde
licet pauper nō potest vestire nudos et nutrire esurientes: satis
tamen est vt habeat bonam volūtatem q libenter impleret ope
si non deficeret in bonis. z ideo ita bene exercet opera misericor
die/sicut ille qui opere implet. quia deus est inspector cordis.

Ad quintū respōdet q diuersi homines propter diuersas cās
ieiunant. vnde quidā ieiunant propter sanitatē vt medici. quidā
propter laudem vt ypocrite. quidā propter parcitatem vt auari.
et quidam propter amorem dei vt boni homines. vnde versus.
Jeiunat fictus. i. ypocrita. bonus vt videatur. Jeiunat parcus
ne res sua diminuatur. Jeiunat medicus ne morbus ei dominet
Jeiunat iustus vt iusticias mereatur

Ad sextum respondetur q primū opus est vestire nudos. Vn
cum videris nudum operi eum. Item in euāgelio Nudus eram
z cooperuistis me. Secundum opus misericordie secundū ordi
nem textus presentis/est potare scitientes. Tercium est cibare
esurientes. vnde propheta. si esurierit inimicus tuus ciba illum
si sitit pota illum. Quartum est dare tectum. i. hospitare paupe
res vel peregrinos. Unde Egenos vagosqz induc in domū tuaz
Quintum est visitare infirmos ad consolandum eos/et inducē
dum ad deuotionem. Unde in euangelio Infirmus eram et
visitastis me. Sextum est soluere captiuos. Unde in euan-
gelio. In carcere eram et redemistis me. Septimuz est. cō-
modare id est indigentibus dare. Unde psalmista Justus tota
die miseretur et commodat. Octauum est habere compassi-
onem. Unde Job. Flebam super eo qui afflictus erat. cōpatiebar

pauperi. Nonū est conuertere peccatorē ab errore. vñ Jacobus Qui cōuertit peccatorē ab errore vite sue saluabit animā suam deus a morte. Decimum est donare elimosinam. vnde propheta Date elemosinā et omnia mūda sunt vobis. Abscondite elemo sinam in sinu pauperis/et ipsa orabit pro vobis ad dominum. Nam sicut aqua extinguit ignē: sic elemosina extinguit pecca/ ta. Undecimum est remittere malefactoribus nostris. Vñ euan gelista Dimittite et dimittemini. Duodecimū est arguere vel corripere delinquētes. vnde sapiens in parabolis Qui arguunt prauos laudabuntur: et super eos veniet benedictio. Decimūter ciū est consulere id est dare bonum consilium proximo. Decimū quartū est supplicare lesis vt dimittant offensionem. Decimū quintum est dare quodcunqȝ talentum. Unde si deficiat res da dulcia verba. vnde versus. Si tibi res deficit da verba benigna petenti. Decimumsextum est flectere genua causa deuotionis vel humilitatis. Decimumseptimum est vigilare in bonis ope/ ribus scilicet orationibus et studiis. vnde psalmista Deus deus meus ad te de luce vigilo. Decimumoctauuȝ est ieiunare/ et hoc solum amore dei/ vt patuit in quinto dubio. Decimumnonum est laborare in bonis operibus. Unde psalmista. Laboraui in ge mitu meo. ꝛc. labores manuum tuarum quia manducabis. Vi/ cesimum est flagellare corpus. vnde psalmista Quoniam ego in flagella paratus sum: et dolor meus in conspectu meo semꝑ Uicesimumprimuȝ est vestire dura. vnde iohannes baptista ha buit vestem de pilis camelorum. Job vero saccum et cilicium. Uicesimū secundum est ire nudis pedibus. vnde dominus dixit moysi Tolle calciamēta de pedibus tuis: terra enim in qua stas sancta est. Uicesimumtercium est contritionem cordis habere et hoc pro peccatis. vnde psalmista. Sacrificium deo spiritus con tribulatus: cor contritum et humiliatum deus non despicies. Uicesimūquartum est peregrinari vel ire pro indulgentiis que procedunt ex misericordia dei. Uicesimumquintum est penitere id est penitentiam facere. Unde iohannes babtista. agite penitē tiam appropinquabit enim regum dei. Uicesimumsextum est legere orationes et seruire deo. vnde apostolus Seruire deo est

regnare. Vicesimumseptimum est plorare. vnde Beati qui luget quoniam ipsi consolabuntur scilicet amore dei. Item Job Melius est ire ad domum luctus ꝙ̄ ad domum conuiuii. Vicesimūoctauum est precari id est orare pro aliis/et specialiter pro inimicis. vnde christus pendens in cruce sic orauit Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Et sic patet intellectus littere

sacerdoti illa ꝓ peccatis ↄsiderabis
His quoqz confessis que sunt iungenda notabis
manifesta pn̄ia sit manifesta culpa
publica sit pena fuerit si publica noxa
occulta sit ꝓ ꝗuis noxa occulta sit pn̄ia
Si lateat licet enormis lateat quoqz pena
.i. pctm̄ facit pn̄iam agat secrete
Hoc est si peccat occulte peniteat clam
debet pctā sacerdos .i. sapientius
Singula confessor prudentius vt meditetur
intētio ↄfitētis .s. pcti ↄfitēs considerentur
Affectus causa vicium persona notentur
per pn̄iaz remēdi sequentia
Ad dominum festinādi sunt hec tibi cause
purgatorium .s. tua infirmitas verecūdia
Ignis purificans mors egritudo ruborqz
magnitudo mos .i. peccati
Et culpe grauitas et consuetudo ruine
de pctis
Hic modus est confitendi estqz satisfaciendi

Finaliter in hac parte ostēdit auctor in generali quō imponi debet penitentia. dicens ꝙ postꝙ̄ facta est confessio de omnibus pctis predictis/tūc cōfessor notare debet penitentiā quā velit iniungere. Nam si peccatum fuerit publicū/penitētia erit publica et si sit secretum/secreta debet esse penitentia. Et vt confessor possit omnia bene et prudenter meditari/debet notare affectuz causam vicium et personam confitentis Dicit vltra ꝙ̄ ista que sequuntur faciunt aliquem festinare ad dominum scilicet

ignis purgatorii/mors/egritudo/rubor/grauitas culpe/ et consuetudo peccandi.

Circa textū dubitatur

Primo quare pro peccato secreto nō debet imponi publica penitentia.

Secūdo quare affectus causa viciū et persona ꝯfitētis notari debent.

Tercio quō intelligēda sit illa littera addñz

Quarto quare ꝛ propter quid sit purgatoriū

Quinto vtrū pena purgatorii sit grauissima

Sexto vtrū ignis purgatorii agit in anima ꝛ an anima per ipsum purgetur.

Ad primū dubiū rñdetur ꝙ si peccatū sit secretū nō debet imponi publica pñia/ q2 scā ecclesia nūꝗ scādalizat aliquē nisi scādalizat⁹ fuerit ꝛ ꝓ publico pctō publica debet imponi pñia

Ad secūdū rñdetur ꝙ primo debet attēdi affect⁹.i.ꝯtritio confitentis/dolor de peccatis/amor dei et preceptorū eius/intentio abstinēdi decetero/fides catholica/ꝛ hmōi q2 secūdū exigentiam istorum maior vel minor debet imponi pñia. Scdō debet notari causa peccati scz an sit factū ex igonorātia vel impotētia/ vl' ex pura voluntate aut cōsilio vel ex huiusmodi. Tercio debet attēdi viciū.s. an sit veniale vel mortale cū eorū circūstātiis Quarto debet attendi persona scz vtrꝫ sit secularis vl' religiosus/aut in ordinibus vel non/aut vir vel mulier. vtrum liber vel seruilis. an diues vel pauper. an senex. an iuuenis. an sapiēs. vel stult⁹ ꝛc. quia secundum veritatem istoꝝ penitētia debet variari secūdū iudicium discreti confessoris.

Ad tercium respondetur ꝙ illa littera ad dominum festinādi potest dupliciter intelligi. Primo modo sic ꝙ illa que ponūtur in littera sunt cause festinandi ad dñm.i. faciendi penitētiam/ꝛ disponendi se ad christum. Alio modo intelligitur sic littera illa sunt cause festinandi ad dñm/ id est post mortē citius veniendi ad dominum.

Ad quartū respondetur ꝙ multis de causis ordinatū est purgatorium. Prima causa est quia homines valde boni habebūt celū. homines valde mali habebūt infernū. ꝛ per ꝯsequēs hoīes

mali malicia veniali habebũt locũ ad delendum peccata et ille erit purgatorium. Secunda causa est/quia sicut sũma bonitas christi non patitur aliquod bonum irremuneratum sic summa iusticia eius nõ patit̃ aliqđ malũ impugnitũ. Tercia cã est quia claritatẽ diuine lucis soli oculi mũdi cordis cernere pñt. Quarta est qꝛ per culpã diuinitas offẽsa est/ergo reqritur satisfactio et diuina ymago in nobis difformata est/ĩõ requirit̃ expurgatio Quinta quia contraria ꝯtrariis curãtur ergo delectatio peccati deleri debet pena purgatorii

Ad quintum respondetur secundum magistrũ sentenciaruꝫ libro quarto dicentẽ sic. Hic autẽ ignis purgatorii et si eternus nõ sit/miro tamen mõ grauis est/et excellit omnem penã quam vnq̃ aliqs passus est in hac vita.nũq̃ enim in carne inuenta est tãta pena. nam licet martires passi sint ĩnumerabilia tormenta excellit tamen ignis purgatorii omnia ista.

Ad sextũ rñdetur ꝙ ignis purgatorii potest dupliciter cõsiderari Vno mõ vt ĩstrumentũ nature et sic nõ agit in animã/sed solum in corpus. Alio modo vt instrumentum diuine iusticie/ꝛ sic agit in animam imprimendo illi penitenciam. Si tũc querítur vtrum ille ignis equaliter agat ĩ animas sic ꝙ nõ magis in vnam q̃ in aliaꝫ. Respondetur ꝙ non/sed ex diuina ordinatione ignis ille magis vel minus cruciat animam secundũ ꝙ aĩa plus vel minus de peccatis venialibus secũ portat. Mũdemus ergo nos vera contritione/confessione et operis satisfactione/ vt festinare possumus ad gloriaꝫ dei. Quã nobis concedat qui est benedictus in secula seculorum Amen.

Duodecim sunt articuli fidei

Primus articulus. Petrus Credo in deũ patrem oĩpotẽtem creatorẽ celi et terre. vñ esaias Patrem inuocabitis qui terram fecit et celos ꝯdidit. Secũdus articulus Andreas. Et in ihesum christum filiũ eius vnicũ dominũ nostrũ. vñ Dauid. Dñs dixit ad me filius meus es tu. Tercius articulus. Jacobus maior. Qui ꝯceptus est de spũ sãcto natus ex maria ꝟgine. vñ esaias

Ecce virgo ꝯcipiet et pariet filiū. Quartus articulus. Johānes euuāgelista. Passus sub pōtio pilato crucifixus/ mortuus/ ⁊ se/pultus. Vñ zacharias Aspicient omnes ad eū quem crucifixerūt Quintus articulus. Thomas. Descendit ad inferna/ tercia die resurrexit a mortuis. Vñ ozeas. O mors ero mors tua/ morsus tuus ero inferne. Sextus articulus. Jacobus minor. Ascēdit ad celos sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Vnde amos Qui edificat ascēsionē suā in celo. Septimus articulus. Phi/lippus. Inde venturus est iudicare viuos et mortuos. Vnde so/phonias Ascendā ad vos in iuditio. Octauus articul⁹. Bartho/lomeus. Credo in spiritū sāctū. Vnde iohel. Effudam de spiritu meo super ōnem carnem. Nonus articulus Matheus. Sāctā⁊ ecclesiā catholicā sanctoꝝ coīonē⁊. Vñ zacharias. Inuocabunt oēs nomen domini ⁊ seruient ei. Decimus articulus Simon Remissionē⁊ peccatoꝝ. Vnde Malachias. Deponet deus oēs iniq̄tates nrās et piciet oīa peccata nostra. Vndecim⁹ articulus Judas thadeus. Carnis resurrectionē. Vñ daniel ꝓpheta Edu/cam vos de sepulchris vestris. Duodecim⁹ articulus. Mathias. Et vitam eternam Amen. Vnde ezechiel. Euigilabunt omnes: alii ad vitam/ alii ad mortem Amen.

Septem peccata mortalia

Vt tibi sit vita semper saligia vita

Monstrat saligia que sunt mortalia septem

luxuria auaritia supbia accidia inuidia
Luxus aua super ac inuidus ira gula

Saligia
- S superbia
- A auaricia
- L luxuria
- I ira
- G gula
- I inuidia
- A accidia

Quinqꝫ sensus.

Visus et auditus cum tactu gustus odorqꝫ
scꝫ visu auditu ꝛc. omnis peccata
Sensibus his quinqꝫ haurit homo scelera

Decem precepta domini

moysi scripta
In tabulis binis lex est depicta petrinis
tenet scꝫ sequētia
Lex precepta dei continet ista decem

Vnum crede deum: ne iures vana per ipsum.

Sabbata sanctifices: habeas in honore parētes

Non sis occisor: fur: mechus: testis iniquus

Alterius nuptam: nec rem cupias alienam.

Nota ꝙ decē sunt pcepta data cōtra decē plagas egyptiacas decē precepta patent in his metris. Vnū crede deū ꝛc. Et decem plage egyptiace patent in his versibus sequētibus.

quia in deū nō crediderūt quia nomen dei blasphemauerūt
Prima rubens vnda: ranarum plaga secunda
qz dei sabbata cōtēpserūt quia parētibus nō obedierunt
Inde culex tristis: post musca nocentior istis
quia sanctos dei occiderūt quia furtis intenderūt
Quinta pecus strauit: vesicas sexta creauit
qz fornicationi vacauerūt qz iniqua testimonia protulerūt
Inde subit grando: hinc brucus dente nefando
quia adulteriū cōmiserūt quia auaritie studuerūt
Nona tegit solem: primā necat vltima prolem

Septem sacramenta.

p̄sbiteriū matrimoniū baptismus q̄ fit in frōte p cēz sacramētū altaris
Ordo/coniugium/fons/confirmatio/panis
q̄ fit infirmis ad mortē q̄ fit sacerdoti pro venia
Vnctio postrema/confessio : sunt sacramenta

Septem dona sancti spiritus.

sapiētia itellect⁹ ꝯsiliū fortitudo timor pietas scientia
Sap intel con for ti pi sci collige dona

Septem opera mie corporalia

visitare ifirmos potare sitiētes cibare esuriētes redimere captiuos
Visito poto cibo redimo
tegere nudos colligere perigrinos sepelire mortuos
tego colligo condo

Septem opera mie spiritualia

corrigere peccantē ꝯsulere dubitāti docere ignorātē deliquēti ignoscere
Corripe suade doce dimitte
cōsolari mestū ferre iniuriosos orare pro salute proximi
solare fer ora

Quatuor virtutes cardinales.
- **Iusticia qua redditur vnicuiqz quod suum est.**
- **Prudentia qua cognoscitur quid agendū/ et quid fugiendū sit.**
- **Temperātia qua cohercetur appetit⁹ ab his que turpiter appetuntur.**
- **Fortitudo qua animus in aduersis nō frāgit et in prosperis non extollitur.**

Tres virtutes theologice
- **Fides sine qua nemo saluari potest.**
- **Spes que per desideriū et suspiriū itroducit ad quietis gaudium.**
- **Charitas qua diligimus deū supra omnia et proximos sicut nosipsos.**

Octo beatitudines

Paupertas spiritus: mitis: lugens: miserensqꝫ

Justiciam petere: cor mundū. pa. persequēsqꝫ

Hiis octo fiet sepe beatus homo.

Beati pauperes spiritu: quoniā ipsorū est regnū celoꝝ.
Beati mites: quoniā ipsi possidebunt terram
Beati qui lugent: quoniā ipsi consolabuntur.
Beati qui esuriūt et sitiunt iusticiā: qm̄ ipsi saturabūtur
Beati misericordes: qm̄ ipsi misericordiā consequētur.
Beati mundo corde: quoniā ipsi deū videbunt.
Beati pacifici: quoniā ipsi filii dei vocabūtur.
Beati qui persecutionē patiuntur propter iusticiam: quoniam ipsorum est regnum celorum.

Sex peccata in spiritum sanctum

impugnatio veritatis agnite presūp° de mīa dei desperatio a peccatis
Impugnans verum: presumens: spemqꝫ relinquēs
obstinatio inuidētia fraterne charitatis
Hinc induratus: odiens quoqꝫ fratris amorem
contemptus penitencie
Emendam spernens impugnant pneuma beatum

Quattuor pctā clamātia ante deū pro vidicta.

homicidiū peccatū contra naturā
Clamitat in celis vox sāguinis: et sodomorum
pauperū a potētibꝰ oppssoꝝ qñ laborātibus nō soluitur
Vox oppressorum: merces detenta laborum

Nouem sunt peccata aliena.

iubere aliis vt mala faciant
Jussio

dare consiliũ alteri vt damnũ inferat
consilium

dare cõsẽsũ alteri ad malefaciendũ
consensus

laudare raptorem vel aliũ peccatorẽ
palpo

hospitare fures aut maleficos et defendere eos
recursus

habere partem de bonis ablatis
participans

dolose furtũ vel rapinã facere
mutus

non resistere quãdo sine periculo facere posset.
non obstans

nõ reuelare et manifestare rem ablatam quando et vbi posset
non manifestans

Presens hoc opus de modo confitendi
et penitendi completũ est per me
Anthonium cayllaut. est Typographus non autor

De Modo penitendi et confitendi Utilis tractatus